

DE KORHAAN

EIGENDOM
Vogelwerkgroep
Het Gooi en Omstreken

Jaargang 32, Nummer 4 Oktober 1998

IN DIT NUMMER:

Vogelnieuws nu ook via e-mail
Bijzondere meeuwen in het Gooi
Huismussen en het tuinvogelonderzoek

VOGELWERK GROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

DE KORHAAN

Verenigingsorgaan van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.
Verschijnt 5x per jaar.

Redactie : Wim Duurland
Willem-Jan Hoeffnagel (whoeffn@worldonline.nl)
Pieter Schut (pieter.schut@wxs.nl)
Ruud Willemstein

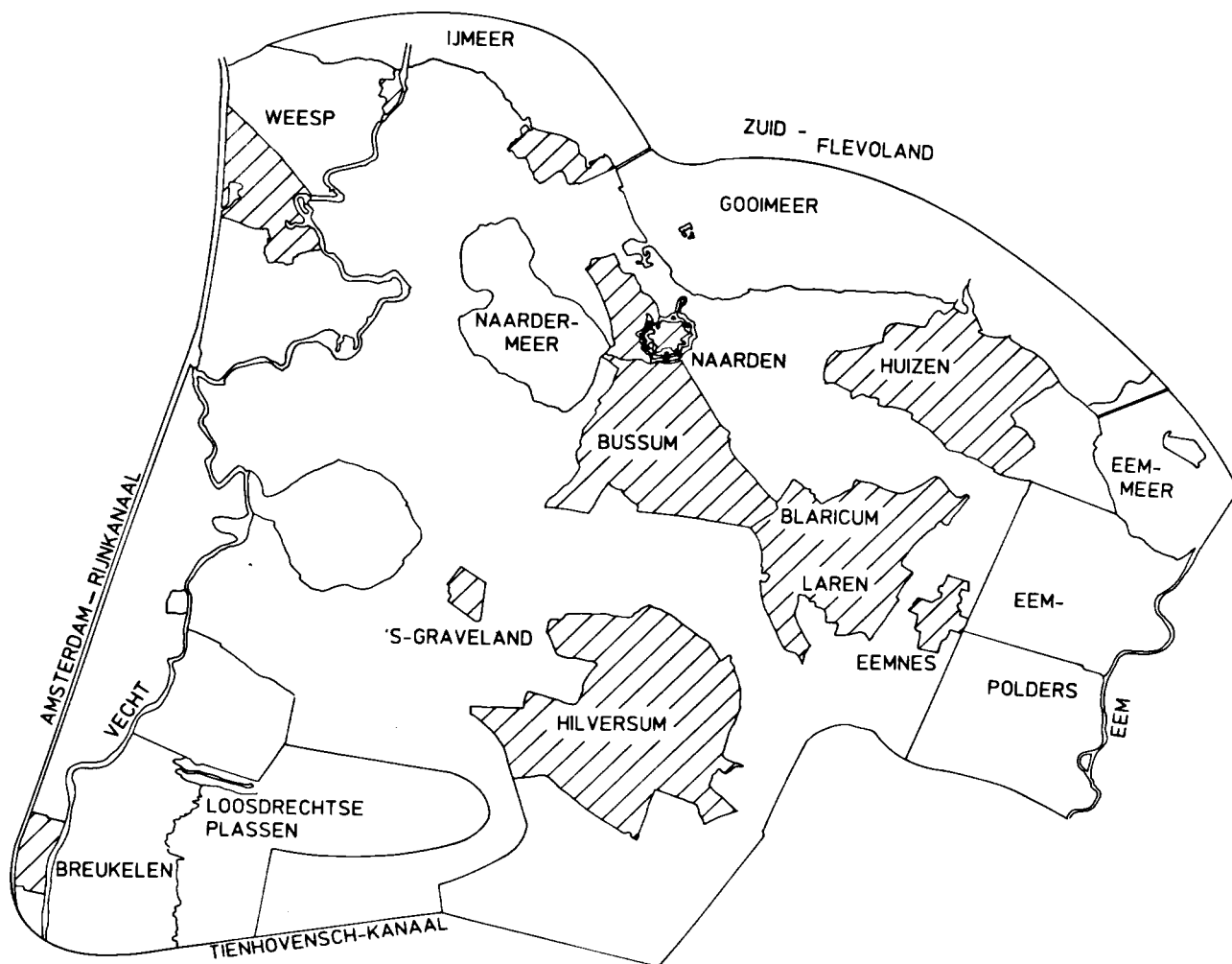
Redactieadres : Menno Simonszhoef 84 1216 LM Hilversum 035-6217222
Verzending Korhaan : Bep Dwars-Van Achterbergh
Postbus 1493 1200 BL Hilversum 035-6850627

Druk : Grafisch Centrum Tomingroep, Hilversum.
Foto omslag : Jos Korenromp / Het Vogeljaar

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redactie.
De redactie behoudt zich het recht voor artikelen voor plaatsing te weigeren.
De auteurs zijn zelf voor de inhoud van hun artikelen verantwoordelijk.

Inleveren copy: uiterlijk 15 november 1998.

ISSN: 0929-8762

Het werkgebied van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Inhoud

Van de redactie	90
Broedvogelonderzoek Gooikust voltooid	90
In memoriam Jan Klein	91
Nieuwe wandelroute "Rondje Naardermeer" geopend	91
Het Goois Vogelnet informeert over bijzondere waarnemingen	92
Cursus vogelherkenning van start	93
Nieuw voor het Gooi: kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw	94
De mening van de lezers	95
Pontische meeuw in de jachthaven van Huizen	96
Oogst van het Vogelringstation Het Gooi in eerste helft van 1998	97
Over huismussen, eksters en het tuinvogelonderzoek	100
Drieduizend jaar oude mussenresten gevonden in Zweden	102
Het geheim van de zwarte bef van mannetje van de huismus	103
Tepiet de scholekster	104
Kampeerweekend Hoge Venen doet vogelbloed sneller stromen	106
De Hoge Venen op Rijn	107
Herinrichting van de natuur bedreigt de laatste oehoes	108
Programma	110
Ontvangen Literatuur	112
Mutaties ledenbestand	113
Veldwaarnemingen	114
Kor Haan	116

Van de redactie

Iedere keer opnieuw lukt het de redactie vrij aardig om ons blad De Korhaan gevuld te krijgen. Vijf keer per jaar een blad met tussen de 20 en 32 pagina's aan verhalen, verslagen en vaste rubrieken. Toch is een eenmalige noodkreet op zijn plaats. Want steeds vaker moet de redactie gebruikmaken van kopij van andere media om tot een redelijk gevuld blad te komen. Veel van die artikelen zijn gelukkig de moeite waard, maar de redactie wil het doel van dit blad niet uit het oog verliezen. De Korhaan is er in de eerste plaats om te berichten over ornithologische ontwikkelingen in het werkgebied van en verenigingsnieuws over de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.

Onze oproep aan lezers van dit blad is dan ook: laat eens wat vaker van je horen. Dat kan op verschillende manieren. Hou een fantastische waarneming niet voor jezelf, maar schrijf erover. De ontwikkelingen rond Het Goois Vogelnet (waarover elders in deze Korhaan meer) tonen aan dat uitwisseling van bijzondere waarnemingen, tot mooie verhalen kan leiden.

Oudere leden kunnen wellicht eens een vergelijking maken tussen vogels kijken vroeger en nu in ons werkgebied.

Bij een excursie of een vogelweekend wordt meestal direct de afspraak gemaakt wie het verslag maakt voor De Korhaan. Verslagen van andere activiteiten zijn ook welkom. Een korte samenvatting van een interessante lezing, bijeenkomsten van subgroepen en de stand van zaken rond inventarisaties of trekellingen kunnen mogelijk meer mensen activeren binnen de vogelwerkgroep. Ook dat kan een leuk neveneffect zijn van publikatie. Tenslotte is er ook nog ruimte om te reageren op de inhoud van De Korhaan of te discussiëren met auteurs, door middel van het schrijven van een ingezonden brief voor onze rubriek De mening van de lezers. Kortom: laat alle schrijf-

lijsters in Gooi, Eempolders en de Vechtstreek zich melden, opdat wij een levendig en interessant verenigingsblad kunnen blijven maken.

Het wordt zeer gewaardeerd als stukken aangeleverd worden op floppy of via e-mail (adres: pieter.schut@wxs.nl), maar leesbaar geschreven of getypte stukken zijn ook welkom op het redactieadres: Menno Simonszhof 84, 1216 LM Hilversum. Bellen voor meer informatie mag ook: 035-6217222.

Broedvogelonderzoek Gooikust voltooid

Het broedvogelonderzoek van het Staatsbosbeheerobject Gooikust (de oevers langs het Gooimeer in Naarden en Huisen) in 1997 door leden van onze vogelwerkgroep is voltooid. Onlangs is door de Subgroep Avifauna rapport uitgebracht van dit onderzoek (uitgavenummer 107). Het was voor de tweede keer dat leden van de vogelwerkgroep dit gebied onderzochten op broedvo-

gels. De eerste inventarisatie vond plaats in 1991. Het voorkomen van 57 verschillende broedvogels werd vastgesteld. Daaronder bevonden zich negen soorten van de Rode Lijst: krooneend, watersnip, grutto, tureluur, roodborstapuit, snor, grote karekiet, rietzanger en baardmanneletje. Ten opzichte van de vorige inventarisatie is dit een uitbreiding met vier nieuwe soorten van deze lijst met bedreigde vogelsoorten.

Nieuwe broedvogelsoorten waren bergeend, zomertortel, gekraagde roodstaart, roodborstapuit, sprinkhaanzanger (met maar liefst 14 paren), spotvogel, glanskop, buidelmee, putter en goudvink. Van de soorten van moeras en open water liepen de aantallen watervogels sterk terug. Dit hangt samen met de ongeschiktheid van de broedplaatsen na de winters van 1996 en 1997. Het aantal soorten

bos- en struweelvogels nam toe. Op de tureluur na daalde de stand van de overige weidevogelsoorten. Als gevolg van achterstallig beheer dreigen de rietlanden te verruigen en verbossen en groeit het vochtige tot drassige grasland van de Wolfskamer dicht met pitrus. Wie alle details wil weten over dit onderzoek, waaraan maar liefst 29 leden van de vogelwerkgroep meededen, kan contact opnemen met Dick Jonkers (adres en telefoonnummer achterin deze Korhaan).

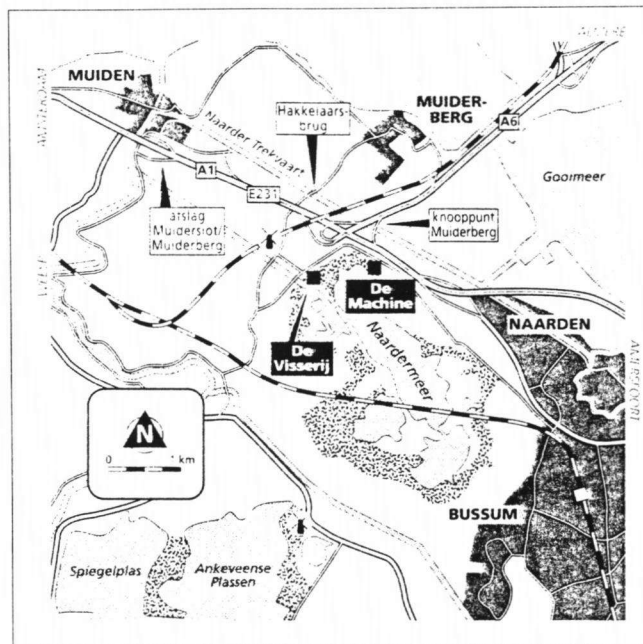
In memoriam Jan Klein

Op 9 augustus 1998 overleed ons lid Jan Klein op de leeftijd van 79 jaar. Vanaf het moment dat hij lid werd, was Jan actief binnen de vogelwerkgroep. Hij begon in 1971 met correctiewerk voor de Korhaan en publiceerde daar ook in. De toenmalige Kontaktraad voor Natuurbescherming profiteerde van zijn werklust, wat resulteerde in de publicatie "Blauwdruk voor het Gooi". Topjaren waren 1972 en 1973, waarin hij bij vier van de elf verschenen vogelwerkgroep-rapporten mede-auteur was. Zo iemand blijft niet onopgemerkt en glijdt naar een bestuursfunctie toe. De aanzet daartoe begon al in 1971 toen hij de secretaris van het bestuur, Rie Tabois, begon te assisteren. In 1972 werd hij tot secretaris benoemd, een functie die hij tot eind 1975 vervulde. In de vele jaren in die periode die ik met hem samenwerkte, heb ik hem leren kennen als een gedreven organisator en uitvoerder. Een man een man, een woord een woord. Niet teveel praten, gewoon doen. Het bestuur wenst zijn vrouw en andere nabestaanden veel sterkte toe om dit verlies te dragen.

DICK A. JONKERS

Nieuwe wandelroute "Rondje Naardermeer" geopend

In aanwezigheid van een twintigtal genodigden, waarbij vertegenwoordigers van de Gooise particuliere natuurbescherming opvallend ontbraken, stelde de Noordhollandse gedeputeerde mr. H.M. Meydam op 19 augustus de nieuwe wandelroute "Rondje Naardermeer" in gebruik. Dit ook voor de vogelwerkgroep heuglijke feit vond plaats bij de aan de noordwestzijde van het Naardermeer liggende Visserij, het vertrekpunt voor de vaartochten door dit gebied. Door het verwijderen met een werphengel van een wandelsok van een routepaaltje was de opening een feit. Om gebruik te kunnen maken van de zeventien kilometer lange route hoeft men geen lid van de Vereniging Natuurmonumenten te zijn, die het wandelpad heeft aangelegd. Het is een tocht voor doorzetters, want onderweg is het niet mogelijk om de route door afsnijden te bekorten. Vanuit enkele observatiehutten is het mogelijk een blik op het Naardermeer te werpen en vanaf een uitkijkpunt op een bunker wordt de kans geboden om de vogels in het natuurontwikkelingsgebied Hilversumse Bovenmeent te observeren.

Rondje Naardermeer maakt deel uit van het "Fiets- en Wandelpadenplan Noordelijke Vechtstreek", dat door Meydam even voor de openingshandeling aan de heer J.G. van Beek, directeur van de Dienst Landelijke Gebieden (DLG) was aangeboden. Hierin wordt een betere ontsluiting van de regio voor recreanten gepresenteerd door de aanleg van maar liefst negentig nieuwe verbindingen en de uitvoering van 55 plannen. Het is de bedoeling dat een en ander binnen de periode 1998-2008 is gerealiseerd. Beschrijvingen van het "Rondje Naardermeer" en een fietsroute "Vecht en Venen" zijn bij Natuurmonumenten verkrijgbaar (leden f 2,50, niet-leden f 3,50). Schriftelijk bestellen is mogelijk door het bedrag over te maken op giro 264464 t.n.v. Natuurmonumenten 's-Graveland onder vermelding van de gewenste route.

DICK A. JONKERS

Door middel van het nieuwe digitale netwerk Het Goois Vogelnet, moet het mogelijk zijn om meer en vooral ook sneller informatie te krijgen over vogels in Gooi en omstreken. Enkele voorbeelden van bijzondere waarnemingen in ons werkgebied in de afgelopen maanden.

Pieter Schut

Het Goois Vogelnet informeert over bijzondere waarnemingen

De opzet van Het Goois Vogelnet is simpel: iedereen die dat wil, lid of geen lid van de vogelwerkgroep, kan zich gratis abonneren, door het sturen van een e-mail aan Pieter.schut@wxs.nl. Onregelmatig, maar het liefst zo vaak mogelijk ontvang je dan informatie over bijzondere waarnemingen in onze regio, interessante internetadressen en informatie over de vogelwerkgroep.

Momenteel zijn al meer dan dertig geïnteresseerden bij deze service van de vogelwerkgroep aangesloten. Er vindt al regelmatig uitwisseling plaats van leuke waarnemingen, hoewel voor het echt goed functioneren van dit net veel meer informatie (op bovengenoemd e-mailadres) van harte welkom is. Omdat er via Het Goois Vogelnet regelmatig gesproken wordt over bijzondere waarnemingen voor ons werkgebied, hierbij enkele bijzonderheden van de afgelopen tijd, zodat ook leden die niet volledig computergestuurd door het leven gaan, hiervan kennis kunnen nemen.

Ooievaars

Ooievaars werden dit jaar opnieuw met grote regelmaat gezien in de Vechtstreek. Danielle van Berkel zag op 3 augustus op de provinciale weg tussen Weesp en Driemond een ooie-

vaar op een lantaarnpaal zitten. Ze is zo enthousiast geraakt, dat ze nu gaat proberen om bij de nabijgelegen boerderij van haar ouders een ooievaarsnest geplaatst te krijgen. De vogelwerkgroep heeft toegezegd haar daarbij te zullen helpen. Ooievaars waren ook met enige regelmaat te zien in de Hilversumse Bovenmeent. Jo Gorgels meldde dat hij begin augustus enkele malen in de hooilanden langs de Melkmeent (het be-

kende fietspad van Bussum naar Weesp) nabij de Karnevelsloot twee ooievaars heeft gezien. Jo neemt aan dat het om een paartje gaat. Vervolgens meldde Guus van der Poel dat hij dezelfde vogels sinds 5 augustus ook had waargenomen. Ze waren erg tevreden met de maaiwerkzaamheden in het gebied, omdat dat het zoeken naar geschikt voedsel aanzienlijk vergemakkelijkt. In dit gebied zijn vaker ooievaars te zien. Mede om die reden is er enkele jaren geleden een ooievaarsnest geplaatst. Voor zover bekend hebben ooievaars van deze nestelgelegenheid nog geen gebruik gemaakt.

Kwartelkoning

Rombout de Wijs (Natuurmonumenten) meldde via het Goois Vogelnet, dat er op 20 juli 1998 een kwartelkoning te horen is geweest in de omgeving van Bantam. Een bijzondere waarneming voor ons werkgebied. Het dier was goed te horen vanaf de Franse Kampweg (Bussum) op een weilandje tussen Bantam en Swanenburgh. In een volgende mail schreef Rombout: "Overigens is het met die kwartelkoning niks geworden. De dag nadat ik die had gehoord meldde ik het direct aan de opzichter van Natuurmonumenten. Dat was echter

toch nog te laat, want diezelfde dag bleek dat de boer, aan wie het maaien was uitbesteed, dat net had gedaan. Ik had het beest net even een dag eerder moeten vinden en melden, dan was het wellicht nog goed gekomen. Het was niettemin wel een bijzondere ervaring, een kwartelkoning op zo'n rare plaats en toch vlak langs de Franse Kampweg en het fietspad aldaar. Er is daar 's avonds kennelijk nooit een vogelaar langsgefietst!

Nonnetje

Rombout de Wijs gaf nog meer bijzonderheden door. Zo maakte hij deze zomer melding van waarnemingen van het porseleinhoen in het weidegebied Hilversumse Meent (Bovenmeent) en van een koereiger in Muiderberg. Wie meer weet van deze bijzondere waarnemingen wordt van harte uitgenodigd zoveel mogelijk informatie hierover door te geven.

Begin september zag Rombout iets bijzonders in het Naardermeer: "Op 4 september zag ik in het Naardermeer tijdens een libellentelling een visarend en een vrouwtje nonnetje. Die visarend zit daar elk voor- en najaar, maar een nonnetje zo vroeg in het seizoen had ik nog niet eerder gezien. Eind augustus

zat er een kleine zilverreiger in de Bovenmeent hoorde ik van Johan van Galen Last en daarvoor even een kwak in een van de 's Gravelandse landgoederen".

Kwak

Die opmerking van Rombout over de kwak (uiteeraard ook een zeer bijzondere waarneming in het Gooi), leidde tot interessante reacties. Allereerst van Paul van der Poel: "Op 2 augustus zaten we in de tuin (Siriusstraat, Hilversum) tot laat in de avond. Toen het al donker was hoorden we tegen half elf de roep van een kwak. De vogel riep met tussenpozen van 5 tot 10 seconden. De vermoedelijke vliegrichting schatte ik op Laarder Wasmeer naar de Zanderij (TV toren).

De volgende dag hoorde ik 's middags van schooljongens die vakantiewerk voor Van Loo (hoveniersbedrijf) op het NOB-terrein verrichtten, dat er een kwak bij de koelwatervijver zat. Op 4 augustus ben ik even gaan kijken en zag daar een juveniel exemplaar in een boom zitten. Van een medewerker van Van Loo hoorde ik dat het dier al op 1 augustus aanwezig was.

Kwak

Tekening D. Boshoff

Ik heb, doordat ik 5 augustus op vakantie ging, niets meer vernomen".

Joost Bakker, opzichter van Natuurmonumenten in 's Graveland, wist nog meer over de kwak. Ook toen ging het om een juveniel exemplaar. Deze zat medio augustus op Gooilust. Tenslotte werd er nog melding gemaakt van ijsvogels. Regelmatig gezien op Gooilust (med. J. Bakker) en op 22 juli in Bantam (med. R. de Wijs).

Kwartelkoning Tekening: E.Hazebroek

Cursus vogelherkenning van start

Zoals elk jaar als de herfst ons land in kleur zet, willen we graag onze vreugde in vogels kijken delen met een grote groep mensen. De cursus vogelherkenning is daarvoor een uitstekend middel. Zes lesavonden, zes dinsdagavonden achtereenvolgend, met steeds een ander onderwerp, een andere spreker en dia's. In het najaar komen de wintergasten en de vogeltrek aan bod. We vergeten natuurlijk onze 'eigen' vogels ook niet.

In de tussenliggende weekends gaan we vier keer op excursie naar een plaats in het Gooi, 'smorgens bijtijds, want vogels zijn vroeg op.

We starten op dinsdag 27 oktober in de Verlosserkerk-Ceintuurbaan (bij rotonde) in Bussum.

Kosten: f 50,- voor niet-leden f 40,- voor leden van de VWG

Opgeven bij: A.C.L. van Riaveren-van Oord tel. 035-6561426.

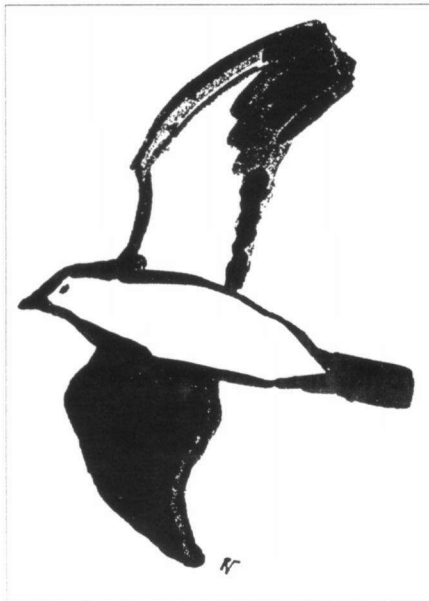
Toen leden van de vogelwerkgroep begin maart 1998 van het enkele jaren geleden opgespoten eilandje in het Eemmeer van alle begroeiing ontdeden, konden zij niet bevroeden dat zich enkele maanden later twee voor het Gooi volledig nieuwe broedvogelsoorten zouden gaan vestigen: zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw.

Dick A. Jonkers

Nieuw voor het Gooi: kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw

Het eilandje dat ruim een jaar geleden is gecreëerd dient als vervanging voor het eilandje De Hoef in het Gooimeer. Dit had een dubbele functie: eilandje met aanlegsteiger voor recreanten en deels toegankelijk en eveneens broedgebied voor vogels. Die laatste functie is voor de visdieven en kokmeeuwen volledig verloren gegaan. Ondanks afscherming door een hek dringen toch nog steeds recreanten die het niet zo nauw nemen in dit deel door, waardoor er veel onrust is.

Verder is het oorspronkelijke kale en zandige deel volledig begroeid geraakt met grassen, andere planten en struiken. Het visdieveneiland, zoals het nieuwe eilandje al gauw werd genoemd, ligt ten zuidoosten van het eiland de Dode Hond. Het is nog geen hectare groot en mag niet worden betreden. In een ruime zone rondom mag bovendien niet worden gevaren en voor anker worden gegaan. Meteen na de aanleg was het al bezet door visdieven en kokmeeuwen. Het wordt door zeer veel vogels als rustplaats gebruikt. Aalscholvers komen er om hun veren te drogen, grote groepen nijlganzen en grauwe ganzen houden zich er geregeld op, scholeksters en grutto's vliegen er in bepaalde periodes

Zilvermeeuw Tekening: R.Veltkamp

af en aan. Het hele jaar door is het er een komen en gaan van vogels.

Door Staatsbosbeheer wordt jaarlijks bijgehouden hoeveel broedparen er voorkomen. In 1998 waren dat ruim 700 paren visdieven en bijna 600 paren kokmeeuwen. Ook werden er enkele nesten van kuifeenden, zilvermeeuwen, een nest van een krakeend en een van een nijlgans gevonden (mededeling J. Kuijer).

Broedgeval

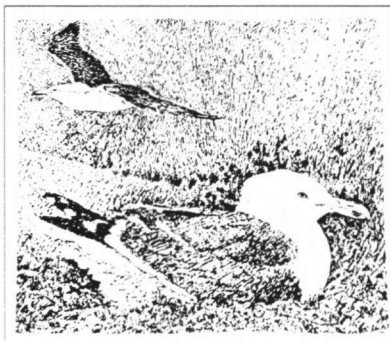
Tijdens een tocht met de boot van Staatsbosbeheer op 13 juni

1998 zagen wij behalve de genoemde meeuwen ook een kleine mantelmeeuw zitten. Omdat dit op een broedgeval duidde besloten we even aan land te gaan om te controleren of deze veronderstelling juist was. Tussen en aan de rand van de inmiddels toch weer hoog opgeschoten begroeiing vonden we twee zilvermeeuwen met eieren. Iets verderop op een open stuk, vrijwel op de plaats waar we de kleine mantelmeeuw zagen, het nest met twee eieren van deze soort. Voor beide soorten is het de eerste keer dat het broeden op het visdieveneiland is vastgesteld.

In 1997 werden in het broedseizoen dwergmeeuwen met jongen bij het eiland waargenomen. Of de soort hier toen gebroed heeft kon niet worden vastgesteld (mededeling R. van Beusekom).

De kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw zijn ook nieuwe broedvogelsoorten voor het werkgebied van de vogelwerkgroep. In het boek "Flora en fauna der Zuiderzee" (Ten Kate in Redeke, 1936) wordt beschreven dat de zilvermeeuw soms in grote aantallen langs de Zuiderzeekust en op de eilanden voorkomt, maar er blijkbaar niet broedt. Over de kleine mantel-

meeuw wordt niets vermeld, wel over de grote mantelmeeuw. De kleine mantelmeeuw is pas in 1926 voor het eerst op Terschelling als broedvogel vastgesteld en heeft zich van daaruit langzamerhand uitgebreid (Spaans in Teixeira 1979). De verspreidingskaarten in de Atlas van de Nederlandse Broedvogels (op.cit.) laten een beeld zien van het oprukken van beide soorten. Van de zilvermeeuw waren er al verschillende atlasblokken in Zuidelijk-Flevoland waar zeker werd gebreed en er staat een blok ingetekend op de plaats van het huidige Almere waar dit waarschijnlijk het geval was. De kleine mantelmeeuw bevond zich in die periode (1973-1997) ter hoogte van Pampus Haven. Tegen het midden van de jaren tachtig waren beide soorten nog steeds geen broedvogel in het werkgebied van de vogelwerkgroep. Hoewel de kleine mantelmeeuw veelvuldig langs de randmeren en bij vuilstorten werd gezien, was dat nauwelijks in de broed-

Kleine mantelmeeuw

Tekening: E.V. Koopman

tijd het geval. Ook de zilvermeeuw was in de broedtijd nauwelijks afwezig (Jonkers et al. 1987). Enkele jaren later verscheen het overzicht van de broedvogels in de provincie Noord-Holland (Ruitenbeek et al. 1990). Het veldwerk hiervoor

De mening van de lezers

Als 'papieren lid' lees ik de Korhaan toch altijd met veel genoegen. Sinds we kinderen hebben is het vogelen wat op de achtergrond gedrongen en komt het er niet meer zo van om met excursies mee te gaan, maar dat komt wel weer. Ik wil graag even reageren op het artikel van Guus van der

was door medewerkers van de provincie uitgevoerd. Ook hierin wordt nog niet over het broeden in het gebied gemeld. Dit jaar was het dus zover en we zullen de stand van beide soorten nauwlettend blijven volgen. De laatste jaren werden in toenemende mate ook in het broedseizoen overal volwassen kleine mantelmeeuwen en zilvermeeuwen gesignaleerd, waarvan laatstgenoemden in het broedseizoen tot op de daken in Hilversum zijn gesignaleerd. In het Gooi zelf zijn de soorten nog niet als broedvogel gesignaleerd, maar we moeten er niet vreemd van opkijken wanneer er binnen enkele jaren meldingen komen van bijvoorbeeld de daken van gebouwen op het industrieterrein Gooinoord bij Naarden.

Geraadpleegde literatuur

- Jonkers, D.A., R.A. Kole & J. Taapken 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Spaans, A.L. 1979. In: Teixeira, R.M (red.). Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Nederlandse Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, 's-Graveland.
- Ten Kate, C.B.G. 1936. De vogels van het Zuiderzeegebied. In: Redeke, H.C. Flora en fauna der Zuiderzee. Monografie van een brakwatergebied. Supplement. De Boer Jr., Den Helder.
- Ruitenbeek, W., C.J.G. Scharringa & P.J. Zomerdiik (red.) 1990. Broedvogels van Noord-Holland. Stichting Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland, Assendelft.

Poel over huismussen. (Korhaan 32 (3) 69-71). Aan de conclusie dat oudbouw en nieuwbouw iets met de mussenstand te maken heeft, had ik nooit gedacht, maar het is wel treffend, moet ik zeggen. Ik woon in Laren in een oud huis en zie zelden of nooit een mus. Ik werk in Huizen (in het vierde kwadrant, de allernieuwste bebouwing) en daar zijn veel mussen in die buurt.

Behalve die ene keer in onze tuin te Laren... Toen hadden we een musseninvasie. De bamboestruik had zaad gezet en afgelopen herfst was deze struik zwaar van mussen. Toen hij leeggegeten was verwenen ze weer even snel als ze gekomen waren. Met universeelvoer proberen ze te behouden was geen succes. Ik weet niet of dergelijke berichten ook bij jullie zijn binnengekomen, maar wij vonden het toch bijzonder zodat ik het jullie niet wilde onthouden. Afgelopen zondag zijn we in Vlijmen bij familie geweest die daar een nieuw huis hebben gekocht en inderdaad viel daar weer op dat ze in hun 7 jaar oude huis aardig wat mussen hadden, terwijl er bij ons in Laren nooit een mus te bekennen is. Gelukkig wel andere vogels; dit jaar is al het vijfde nest merels groot geworden. Voor een betrekkelijk kleine tuin een behoorlijke gezinsuitbreiding! Ik hoop dat jullie nog wat aan deze gegevens hebben en anders is het wellicht een verhaal van herkenning of toch nog een 'nieuwetje'.

LAREN Frank van der Veer

Brieven met uw mening over vogelzaken zijn van harte welkom. Stuur ze naar: Redactie De Korhaan, Menno Simonszhof 84, 1216 LM Hilversum. Of via Email: Pieter.Schut@wxs.nl.

Determineren van groepen meeuwen leidt soms tot een bijzondere vondst. Dat blijkt uit dit verhaal over de bijzondere Pontische meeuw (*Larus cachinnans*), die een vaste gast blijkt te zijn bij Huizen.

Anco Driessen

Pontische meeuw in de jachthaven van Huizen

Evenals vorig jaar overwintert er in de omgeving van de nieuwe jachthaven van Huizen een Pontische meeuw. Dit is een soort zilvermeeuw. De meeuw is daar vorig jaar "ontdekt" door Ruud van Beusekom, die mij het een en ander over deze vogel vertelde.

De wetenschappelijke naam van deze meeuw luidt: *Larus cachinnans*. Tot voor kort meende men dat het een ondersoort betrof van de zilvermeeuw (*Larus argentatus*). In de Lars Jonsson (Vogels van Europa) wordt *Larus cachinnans* aangeduid als geelpootmeeuw. Ruud van Beusekom vertelde mij dat deze naam inmiddels is vervangen door Pontische meeuw. De beschrijving van de geelpootmeeuw in de Lars Jonsson heeft betrekking op de ondersoort *Larus michahellis*.

Het klinkt en is allemaal tamelijk ingewikkeld. Dit wordt volgens Ruud veroorzaakt door het feit dat pas sinds enkele jaren onderzoek wordt gedaan naar de diverse soorten meeuwen uit de familie *Larus*. Als ondersoort aangeduide meeuwen blijken dus geen ondersoort, maar nieuwe soort te zijn.

KENMERKEN

Hoewel op het eerste gezicht de overeenkomst met een zilvermeeuw groot is, kun je bij nadere beschouwing van de vogel

toch wel enkele kenmerkende verschillen zien, namelijk:

- De Pontische meeuw is groter dan de zilvermeeuw en het grijs op vleugeldeks is iets donkerder. Wanneer samen met zilvermeeuw te zien, vallen deze verschillen pas op, vind ik.
- De poten zijn maisgeel t.o. vleeskleurig bij de zilvermeeuw.
- De kop is witter omdat deze de licht gestreepte tekening in de nek mist. Deze tekening schijnt juist in deze tijd zichtbaar te worden bij de zilvermeeuw.

- De oogring en de mondhoek zijn rood. (Zilvermeeuw min of meer gele mondhoek).
- De snavel ziet er minder "zwaar" uit, omdat de hoek/nok in de ondersnavel, onder de rode snavelvlak, minder is.
- De Pontische meeuw heeft een schorre en veel snellere roep ("lach") Bij het uitstoten van deze kreten gooit hij de kop geheel in de nek en tilt de vleugels op. Dit schijnt zeer kenmerkend te zijn.
- De ogen van de Pontische meeuw zijn geel/grijs, waardoor hij een andere gelaatsuitdrukking heeft dan de zilvermeeuw.

De meeuw is vaak op twee plaatsen van dichtbij waar te nemen. Zwemmend in het Gooimeer ter hoogte van het surfstrand van Huizen (Is dan moeilijker te determineren vind ik), of zittend op een van de lantaarnpalen in de nieuwe jachthaven van Huizen, aan de achterzijde van hotel Newport. Deze plaats is bereikbaar via het verharde pad dat langs de kust loopt richting parkje. Op deze plaats wordt hij het meest gezien.

Vaak zit hij niet verder weg dan enkele tientallen meters. Om enkele genoemde kenmerken goed te kunnen zien is het verstandig een telescoop mee te nemen.

Het Vogelringstation Het Gooi is inmiddels met zijn derde seizoen bezig. In vorige Korhanen is over de vorige jaren al eens gepubliceerd. Deze bijdrage beschrijft het een en ander van de periode vanaf 1 januari tot half juli 1998.

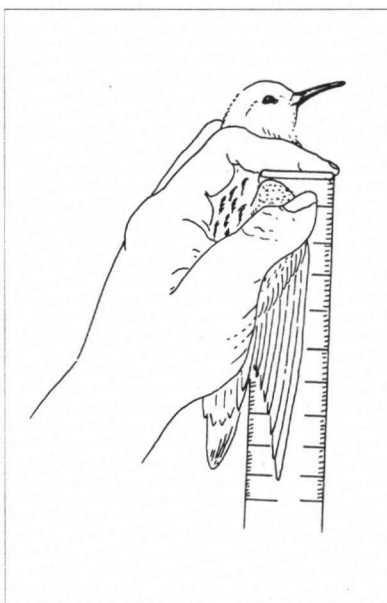
Dick A. Jonkers

Oogst van het Vogelringstation Het Gooi in eerste helft van 1998

Ondanks de vaste kern van zo'n vier tot zes personen en in het voorjaar aanzwellende hulp tot soms wel tien, blijft hulp altijd welkom. Er is volop werk, het hele jaar door. Wie mocht denken dat het alleen maar gaat om het ringen van vogels heeft het mis. Begin januari maaiden we, met een grote ploeg van niet-vogelaars erbij, van de oever van het Gooimeer bij onze vangplek bij Oud-Naarden een hectare riet. Dat was zo langzamerhand wel nodig, want het was al oud, zakte in elkaar en dreigde door opslag te verbossen.

Het riet is op hopen gezet voor de in de omgeving verblijvende ringslangen en andere dieren. Verbranden mag niet meer, afvoeren zou naar een stort moeten gebeuren en is logistiek gezien moeilijk en financieel niet haalbaar. Verkopen kan ook al niet. Het is te oud om als dakriet te dienen en ook als dekriet voor bollen ongeschikt door het vele hout en andere ongerechtigeden.

Omdat het opgespoten eilandje in het Eemmeer door de opschietende kruiden overgroeid dreigde te raken en daardoor ongeschikt als broedplaats voor visdieven en kokmeeuwen, ont deden we dat in maart van alle begroeiing. In juli leek het alsof we er nooit waren geweest, zo hoog stonden de planten er. Gelukkig hadden de kok-

Het logo van het Vogelringstation

meeuwen en visdieven er hun kolonies voor het groeiseizoen al gevestigd, totaal zijn op het eilandje over de duizend broedparen vastgesteld. Helaas werd ringonderzoek niet toegestaan. Door gebrek aan menskracht komen we aan onderhoud van het door ons gebruikte materiaal niet toe, laat staan dat we nieuwe initiatieven kunnen nemen. Zo moet een aantal mistnetten hoognodig gerepareerd worden. Verder zouden we wel eens wat nieuwe ontwerpen voor vangmateriaal willen realiseren. Wie wil ons helpen?

Noodgedwongen beperkten wij ons tot ganzen, roofvogels,

uilen, oeverzwaluwen en natuurlijk onze vaste vangplaats voor het Constant Effort Site project (CES). Aan het ringen van jonge weidevogels kwamen we helaas niet toe. Desondanks hebben we enorm veel plezier in de zaken waar we wel wat aan kunnen doen. Tot nu toe vingen we ruim 1400 vogels, verdeeld over 42 soorten!

Een Rus

In de wintermaanden werd op de vaste vangplaats doorgevangen en dit leverde nogal wat wintervogels, voornamelijk mezen op. Zowel koolmees (107), pimpelmees (65) als matkop en glanskop hingen in de netten. Dit leverde een heel leuke vangst op van een koolmees, die een ring droeg waarop als ringstation Moskwa stond aangegeven. Een Rus? Deze koolmees, die daarna nog enkele keren werd teruggevangen bleek op 13 oktober 1997 op de grens van Polen en Litauen te zijn geringd. Hemelsbreed een afstand van 1060 kilometer.

De samenwerking met de ganzenflappers in de Eempolders werd voortgezet. In weer en wind stonden de flappers in de hutten en vingen 35 rietganzen en 95 kolganzen. Van de vorig jaar geringde ganzen kwamen enkele terugmeldingen binnen. Zonder uit-

zondering waren dit meldingen uit Rusland van geschoten dieren. Het broedseizoen zette in met het ringen van de jonge bosuilen. Zowel in Culemborg, waar nu de bosuilen al sinds 1964 worden geringd, in Veenendaal als in het Gooi en omgeving waren er heel weinig jongen. Dit gold ook voor de torenvalken die wat later volgden. Er kwam een terugmelding binnen van een torenvalk, die op 25 juni 1992 aan de Kluutweg in Zuidelijk-Flevoland als nestjong in een nestkast in een boerderij was geringd. Deze vogel werd op 5 oktober 1994 dood in Chirivella, provincie Valencia (Spanje) gevonden. De ringcentrale in Madrid, die de melding doorgaf, werkt wel heel traag. Hoewel we meer nesten van buizerd en havik vonden dan vorig jaar, zijn ook hier de resultaten mager. Voor het eerst sinds de oprichting van het ringstation konden we nu ook jonge sperwers van een ring voorzien. Zelfs een wespennest kon aan de lijst worden toegevoegd. Of er met het slechte weer nog jongen komen moeten we maar afwachten. Het roofvogelonderzoek is van groot belang en de Roofvogelwerkgroep Nederland (WRN) complimenteerde de ringgroep begin van dit jaar al met het ingezonden materiaal over broedresultaten van roofvogels.

Een ander jaarlijks terugkerend item is het oeverzwaluwenonderzoek. De kolonies in de kunstwanden van Rijkswaterstaat bij Rijswijk tegenover Wijk bij Duurstede waren dit jaar voor het eerst niet bezet. Geen veer te zien! In de twaalf jaar dat we daar bezig zijn hebben we dit nog nooit meegemaakt. De oorzaak is onbekend. Waar al die honderden paren zijn gaan nestelen is een grote vraag; nieuwe grote kolonies in de om-

geving zijn niet gemeld. Misschien werpt nu het ringonderzoek vruchten af en blijkt uit terugvangsten van andere ringers iets over de plaatsen waar zij zich vestigden. In Beusichem zat de kolonie op zo'n kwetsbare plaats, dat we het vangen maar achterwege hebben gelaten. We hoefden dit jaar voor de oeverzwaluwen niet zo ver van huis, hoewel Lelystad ook niet bepaald naast de deur is. Vanaf eind juni waren we bijna iedere avond op pad en zagen daardoor kans bij zes kolonies twee keer een ringsessie uit te voeren. Vier kolonies op het "oude land" en twee in de polder Zuidelijk-Flevoland. Ruim 600 oeverzwaluwen konden worden geringd, gewogen en gemeten. Opvallend was dat er onder de gevangen vogels tot nu toe weinig jongen voorkwamen. Zouden de zwaluwen ook een slecht broedresultaat hebben, of komen de jongen nog bij een volgend broedsel met beter weer?

De harde wind beïnvloedde de vangsten behoorlijk: de netten waren goed zichtbaar en stonden te strak, waardoor de vogels er weer uitwaaiden. Tussen de gevangen vogels bevonden zich soms exemplaren die we al in vorige jaren in een andere kolonie, meestal als eerstejaars vogel bij hun geboorteplek hadden geringd. Op den duur zullen we net als bij Rijswijk ook wel veel meer oudere vogels gaan terugvangen.

Terugmelding

Ook van de oeverzwaluwen waren er leuke buitenlandse terugmeldingen. Een geringde oeverzwaluw, die op 30 juni 1997 door ons in Rijswijk werd gevangen, was op 8 september 1996 tussen Dover en Hastings op trek in Engeland geringd. Eindelijk kwam ook de melding binnen van de oeverzwaluw die

op 29 juni 1993 als eerstejaars vogel in de kolonie bij de Oostdijk langs de A1 in Naarden was geringd. Een Spaanse ringer ving dit dier op 12 september 1996 tijdens de trek bij het Laguna de Sant Juan, Chincon, provincie Madrid. Hemelsbreed bedroeg de afstand tussen ringen vangplek 1503 kilometer.

Het CES onderzoek op de vaste vangplaats bij Naarden vraagt veel tijd en doorzettingsvermogen. Voor dag en dauw moeten de netten van april tot in augustus iedere tien dagen opgesteld staan. Huisgenoten van de vaste medewerkers moeten in die periode wel de nodige tolerantie op kunnen brengen. De belangrijkste soort is de kleine karekiet, waarvan dit jaar al 231 ongeringde exemplaren werden gevangen. Samen met de zogenaamde overlevers (karekieten die in voorgaande jaren al werden geringd) zijn dat ongeveer 250 exemplaren.

Bosrietzanger

Net als bij eerder beschreven soorten is het aandeel jongen tot nu toe minimaal. Het lijkt net alsof de natuur de productie door het gebrek aan voedselaanbod heeft stopgezet. Dit hoeft niet rampzalig te zijn, want goede en slechte jaren wisselen

De visarend, een visetende roofvogel, die zijn prooi vangt door deze in het water te grijpen

elkaar af en een gezonde populatie kan een behoorlijke druk hebben. Voor de kleine karekiet die met honderden paren in de rietstroken tussen Naarden en Huizen broedt, is er dus nog niets aan de hand. Snorren en rietzangers zijn tot nu toe nog niet gevangen, mogelijk krijgen we nog een paar trekkers te pakken, al zijn die voor het CES niet belangrijk. De talrijkheid van de broedvogelsoorten weer spiegelt zich in de vangsten tijdens het broedseizoen. Van de bosrietzanger werden nog maar negen exemplaren gevangen, van de rietgors tien en van de sprinkhaanzanger een. De buidelmee ontbreekt tot nu toe op de lijst. In tegenstelling tot voorgaande jaren is deze soort ook nog niet gehoord en dat geldt eveneens voor het baardmannetje.

Blauwborst

De deelnemers aan de vogelwerkgroepexcursie naar de Zanddijk hadden geluk, want zij zagen de enige gevangen blauwborst van dit jaar, een

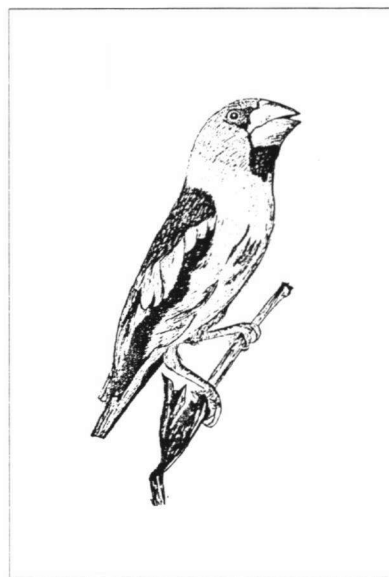
jong vogel. Behalve deze specifieke soorten van rietbegroeiingen worden regelmatig soorten van struwelen en bossen gevangen. Daartoe behoren soorten als zwartkop, tuinfluiter, fitis en tijftjaf. Het zijn de indicatoren voor de verstruiking en verbossing die plaatselijk optreedt. De plaatsen waar deze soorten overwegend worden gevangen zijn de plekken met opgeschoten wilgen, waar ook een serie van de jaarlijks vaste opstellingen van de netten staat.

Behalve de vaste opstellingen voor het CES project kennen we nog een serie vaste opstellingen, door ons aangeduid als de "wilde banen". De opstellingen hebben ludieke namen als de sijen-, appelvinken-, visarenden-, en esdoornbaan. Hiertoe behoren ook twee zogenaamde takelnetten, die bijna tot aan de toppen van het omringende groen reiken en waarmee vogels gevangen kunnen worden die zich hoog door bomen en struiken begeven. De netten staan zowel in banen in het riet als in de aangrenzende struik- en bosbegroeiing en het bos.

De soorten die hier gevangen worden omvatten een veel groter scala dan dat van de rietbegroeiingen. Grote bonte en kleine bonte specht, boomklever en boomkruiper zijn hier gevangen. Merel, glanskop, matkop, staartmees, goudvink en vink en kee konden hier worden geringd. Door buiten de broedtijd met bandrecorders rondzwerfende en overtrekkende vogels te lokken worden de vangsten vergroot.

Behalve veel tijd loopt het werk van het ringstation ook financieel gezien in de papieren. Het kleinste mistnet, dat heel fragiel is kost al honderd gulden, grotere netten zijn nog duurder. Wij hebben er 21 staan van uiteenlopende lengte. De ringers moeten voor hun eigen vergunning betalen en dat geldt eveneens voor de ringen. Voeg daarbij het andere materiaal dat wordt gebruikt, het rijden naar verschillende andere lokaties waar vogels worden geringd en het zal duidelijk zijn dat er jaarlijks een heel bedrag omgaat. Een hobby, want dat is het tenslotte ook, mag geld kosten en daarvan zijn wij allemaal overtuigd. Jaarlijks betalen de vaste medewerkers een vast bedrag en ook losse medewerkers kunnen als zij dat willen een financiële bijdrage leveren.

Op de begroting van de vogelwerkgroep is een vaste post op de begroting voor het werk van het ringstation opgenomen, waar wij erg blij mee zijn. Donateurs en helpers, in welke vorm dan ook, zijn altijd welkom. Leden die eens een kijkje willen nemen kunnen contact met mij zoeken.

Appelvink

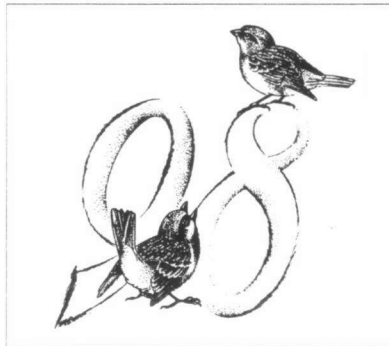
Tekening: Ab Noorman

De huismus, onze vogel-van-het-jaar 1998, mag zich mede dank zij de inzet van een aantal leden van onze vogelwerkgroep, verheugen op grote publicitaire aandacht. In dit verhaal kijkt Guus van der Poel naar de mussen, die via het tuinvogelonderzoek werden gemeld.

Guus van der Poel

Over huismussen, eksters en het tuinvogelonderzoek

Enkele deelnemers aan het mussenproject, tevens deelnemers aan het tuinvogelonderzoek deden mij als coördinator van het mussenproject de suggestie aan de hand om ook eens te kijken naar de gegevens die de tuinvogelonderzoekers over mussen hebben verzameld. Ik stond daar aanvankelijk wat aarzelend tegenover. De getallen die tuinvogelonderzoekers op hun telformulieren noteren zijn de maximumaantallen van elke vogelsoort die zij in een week tegelijkertijd in hun tuin hebben waargenomen. Omdat er in het tuinvogelonderzoek geen eisen gesteld worden aan de waarnemingsfrequentie (hoe vaak per week) en waarnemingsduur (hoe lang per keer) en men vrij is om al dan niet voer aan te bieden, is het onduidelijk of de getallen van een onderzoeker door het jaar heen met elkaar te vergelijken zijn en nog onduidelijker of de getallenreeksen van verschillende onderzoekers met elkaar te vergelijken zijn. Wel is duidelijk dat de gegevens van de tuinvogelaars en de mussenonderzoekers niet zonder meer op een hoop gegooid kunnen worden. De mussenonderzoekers tellen gedurende 14 dagen in voor- en najaar elke dag gedurende 30 of 45 min. Vandaar mijn aarzeling.

Wat later bedacht ik me dat het bijzondere van de tuinmussen-gegevens is dat ze met elkaar toch een beeld kunnen geven van het verloop van de populatie over een heel jaar en wellicht bruikbaar zouden kunnen zijn om het meest geschikte tijdstip van de voorjaars- en najaars-telling te bepalen. Het idee achter de voorjaarsstelling is om voor het begin van het broedseizoen de grootte van de broedpopulatie te bepalen. De najaarsstelling is bedoeld om een indruk te krijgen van de kwaliteit van het broedseizoen. De tijdstippen van beide tellingen moeten dus zodanig gekozen worden dat ze aan deze doelstellingen beantwoorden. Dat betekent bijvoorbeeld voor de najaarsstelling dat die bij voorkeur plaats moet vinden op een moment dat de meeste jongen nog aanwezig zijn. Nog wat later bedacht ik me dat het tuinvogelproject nog meer

bijzondere kanten heeft die voor het mussenonderzoek nuttig kunnen zijn. Binnen het project worden niet alleen de mussen geteld, maar ook alle andere vogels die in de tuinen hun gezicht willen laten zien. Zoals inmiddels bekend, zijn er in het werkgebied van onze vogelwerkgroep musarme en musrijke gebieden.

Uit reacties is gebleken dat zeer veel mensen met musarme tuinen de geleidelijke achteruitgang van de huismus in hun omgeving in verband brengen met de toename van de eksters, die ongeveer gelijktijdig is opgetreden. Men beschuldigt eksters ervan met name in het broedseizoen huis te houden onder de kleinere zangvogels, zoals merels, zanglijsters, spreeuwen en huismussen door het leegroven van nesten en het jagen op pas- uitgevlogen jongen. Een manier om te onderzoeken wat daarvan waar is, is de eksterstand in musarme en musrijke gebieden met elkaar te vergelijken. Het tuinvogelproject biedt hiertoe een kans.

Daarom heb ik de door de tuinvogelaars in 1997 verzamelde gegevens opgevraagd en nader uitgewerkt. Om bovenvermelde problemen van onderlinge vergelijkbaarheid zo klein mogelijk te houden, heb ik alleen de gegevens van de tuinvogelaars

gebruikt die het hele jaar door geteld hebben. Achttien tuinvogelaars voldeden aan deze eis.

Als ik als definitie van musarm gebied hanteer een tuin waarin het weekmaximum gemiddeld over het hele jaar niet boven de 3 mussen uitkomt, dan waren er 9 tuinen die als musarm en 9 tuinen die als musrijk beschouwd konden worden. De deelnemende tuinen liggen tamelijk willekeurig over de bebouwde kommen van de Gooi en Vechtstreek verspreid. De onderlinge afstand tussen twee deelnemende tuinen is hembreed nergens kleiner dan 250 meter en in het algemeen vele malen groter. Ik neem daarom aan dat elke tuin als een onafhankelijke steekproef beschouwd kan worden, met andere woorden: dat geen enkele tuinvogelaar dezelfde vogels heeft geteld. Omdat uit het mussenonderzoek is gebleken dat het ver-

strekken van voer van invloed is op de waargenomen aantallen, heb ik daar als eerste naar gekeken. Tellers geven op het tel-formulier aan of ze op de grond, op een voerplank of hangend in struik of boom geregeld, soms of geen voer hebben verstrekt. Om die informatie enigszins kwantitatief te kunnen verwerken, heb ik *geregeld voeren* met 2 punten gewaardeerd, *soms voeren* met 1 punt en *nooit* met 0 punten. Een tuin kan voor elke manier van voedselverstrekking 2 punten halen, zodat een tuin per seizoen minimaal 0 en maximaal 6 punten kan halen. Deze punten heb ik voor de 9 musarme en de 9 musrijke tuinen bij elkaar opgeteld en als "voederintensiteit" uitgezet in figuur 1.

Duidelijk is dat in beide categorieën tuinen in de lente en de zomer minder wordt gevoerd dan in de herfst en de winter. In de musarme tuinen wordt 's winters meer gevoerd dan in de

musrijke tuinen, maar in de herfst is dat andersom.

Voor beide categorieën tuinen heb ik vervolgens een grafiek gemaakt waarin het verloop van de aantallen mussen en eksters door het jaar heen is afgebeeld (zie figuur 2). In de musrijke tuinen (zie figuur 2A) zien we dat in de winter gemiddeld een week-maximum van zo'n 10 mussen geregistreerd wordt. Dit aantal daalt licht als de lente aanbreekt (april-mei) om vanaf juni weer geleidelijk maar gestaag te gaan stijgen om aan het eind van de zomer- begin van de herfst een hoogste punt te bereiken, waarna weer een lichte daling inzet. De daling in de lente kan verschillende oorzaken hebben. De meest waarschijnlijke is de afname in voederintensiteit, maar verminderde zichtbaarheid door het ontluikende groen en afwezigheid door verplichtingen elders (uitbroeden van eieren!) kunnen zeker ook een rol spelen. In dit licht bezien is het eigenlijk verwonderlijk dat de daling zo'n geringe omvang heeft. De toename die in juni al begint, begint te vroeg om verklaard te kunnen worden door een toename van voederintensiteit en is daarom ongetwijfeld het gevolg van het verschijnen van jonge vogels, die wellicht in de herfst voor een deel naar elders vertrekken.

Eksters

Een dergelijk verloop van aantallen zien we niet bij de eksters. De ekster is een nogal territoriaal dier. Het is daarom begrijpelijk dat er zelden meer dan 2 eksters tegelijk in een tuin worden gezien. Als het al eens gebeurt, is er bijna altijd sprake van ouders met jongen of in een heel enkel geval van een zogenaamde "vergadering". Het ge-

AANWEZIGHEID VAN VOER

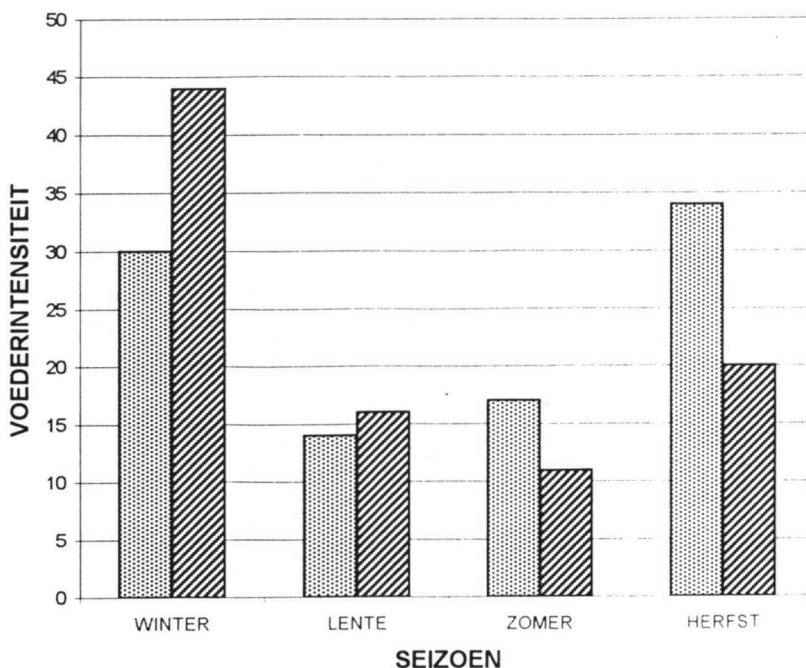

Fig. 1: Voederintensiteit per seizoen in 9 musarme (linker kolom) en 9 musrijke (rechter kolom) tuinen.

Bron: tuinvogelonderzoek 1997.

middelste week-maximum van de ekster is vrijwel constant en beweegt zich rondom de waarde 1.

In de musarme tuinen (zie figuur 2B) zien we per definitie weinig mussen: de week-maxima bewegen zich gemiddeld tussen 0 en 2. Wat de eksters betreft is er echter geen verschil tussen musarme en musrijke tuinen. Conclusies: de in het mussen-onderzoek vastgestelde telperiodes (in het voorjaar 14 dagen vrij te kiezen tussen 1 maart en 15 april, in het najaar tussen 15 september en 31 oktober) lijken redelijk gekozen. Het lijkt aannemelijk dat in de zo gekozen voorjaarsperiode de aan het begin van het broedseizoen aanwezige broedvogels worden geteld. De najaarsperiode zou iets vervroegd kunnen worden. De kans dat zoveel mogelijk jongen meegeteld worden is waarschijnlijk groter als er geteld zou worden van 15 augustus tot eind september.

Musarme en musrijke tuinen worden in gelijke mate door eksters bezocht. Het is daarom uitermate onwaarschijnlijk dat de ekster een overheersende rol speelt in de regulatie en achteruitgang van de aantallen huismussen in de omgeving van stads-woningen in het werkgebied van onze vogelwerkgroep.

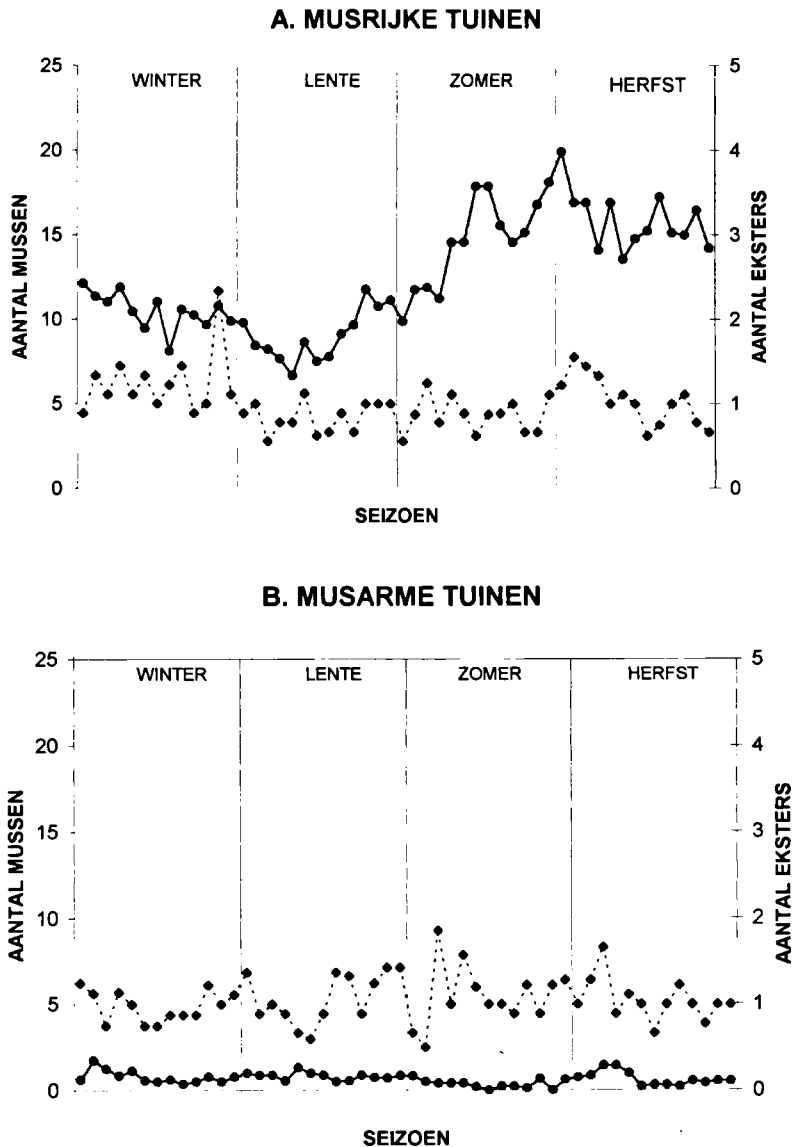

Fig. 2: Gemiddelde weekmaxima van huismussen (getrokken lijn) en eksters (gestippelde lijn) in 9 musrijke tuinen (fig. A) en in 9 musarme tuinen (fig. B). Let op het schaalverschil voor mussen (linker Y-as) en eksters (rechter Y-as).
Bron: tuinvogelonderzoek 1997.

Drieduizend jaar oude mussenresten gevonden in Zweden

Tijdens opgravingen in centraal Zweden hebben archeologen resten van huismussen aangetroffen in een nederzetting uit de late Bronstijd (1200-800 v. Chr.). Deze zeldzame prehistorische vondst is bijzonder interessant, omdat daarmee een tipje van de sluier rond het ontstaan van de band tussen mens en huismus wordt opgelicht. Men neemt aan dat de huismus zich

bij de mens gevestigd heeft toen die overging op het houden van huisdieren. Dit gebruik is zo'n 9000 jaar geleden in het Middenoosten ontstaan en heeft zich daarvandaan heel langzaam over Europa, Azië en Afrika verspreid. Met name het houden van kippen acht men verantwoordelijk voor de aantrekkingskracht van vroege menselijke nederzettingen op

de huismus. In de late Bronstijd was de kip in noordelijk Europa echter nog niet bekend. Het lijkt er daarom nu op dat de huismus in het spoor van het paard bij de mens in Noord-Europa is neergestreken.

Bron: Ericson, P.G.P. et al. (1997) The earliest record of house sparrows (*Passer domesticus*) in northern Europe. *Journal of Archeological Science* 24, 183-190.

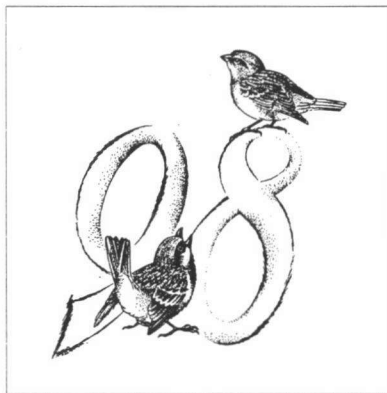
Voor de leek is een mus een mus. Maar in werkelijkheid zijn de onderlinge verschillen bij huismussen groot. "Een grote bef betekent groot lef", is de conclusie van het volgende verhaal over onze vogel-van-het-jaar 1998.

Guus van der Poel

Het geheim van de zwarte bef van mannetje van de huismus

Er is een groot verschil in uiterlijk tussen mannetjes en vrouwtjes huismussen. Het verschil is het grootst tijdens het broedseizoen, dat loopt van maart-april tot half augustus. De mannetjes hebben dan een zwarte snavel en vanaf de ondersnavel tot op de borst een peervormige zwarte bef. Na de jaarlijkse rui in augustus en september zijn de snavels lichtbruin en is de bef klein en vlekkelig. Ook dan kun je de volwassen mannen gemakkelijk onderscheiden van de vrouwtjes, vanwege de loodgrijze kruin en de meer kastanjebruine kleuren van delen van de kop en de vleugels en een klein wit vlekje achter het oog, waarvan Jac.P. Thijsse in zijn Vogeljaar al schreef: "wie ze (die kleine witte vlekjes) op een afstand van een meter of 10 onderscheiden kan, heeft goede ogen en mag hopen, het in de vogelkunde nog ver te brengen".

De zwarte bef van het mannetje kun je beschouwen als het meest opvallende onderdeel van zijn zomerkleed. Veel vogels met een zomer- en winterkleed ruien 2 keer per jaar: na het broedseizoen voor het winterkleed en vlak voor het broedseizoen voor het zomerkleed. De huismus doet dat anders. Hij ruit maar een keer per jaar in aansluiting op het broedseizoen. Tijdens de rui worden behalve alle staart- en vleugel-

pennen ook de veren van de bef vervangen. De nieuwe veertjes van de bef zijn zwart met een vaalwitte zoom aan de top, waardoor de bef voor een groot deel aan het oog onttrokken wordt.

Door het nemen van stofbaden en door tijdens het poetsen van de veren de aandacht speciaal op de befveren te richten, zorgt het mannetje ervoor dat in de loop van de winter de vaalwitte zomen van de befveren afslijten, zodat in het voorjaar aan het begin van het broedseizoen de bef in volle glorie te bewonderen is. Dan blijkt ook dat de grootte van de bef aanzienlijk kan verschillen: sommige mannetjes moeten zich behelpen met een befje van net 200 mm², terwijl andere met een bef van wel 600 mm² gezegend kunnen zijn. Dat is eventjes 3 keer zo groot!

De laatste jaren is er veel onderzoek gedaan door met name Deense en Spaanse onderzoekers naar de betekenis van deze

opvallende grootteverschillen. Zoals bekend broedt de mus in los kolonieverband. De leden van de kolonie blijven in beginsel het hele jaar bij elkaar. Buiten het broedseizoen vormen ze een troep die gezamenlijk aan de kost tracht te komen. Alle leden van zo'n troep kennen elkaar daarom goed.

Het is gebleken dat de bef als een statussymbool fungeert.

Mannetjes met een grote bef zijn meestal dominant en krijgen of nemen voorrang als er voedsel gevonden is. In het vroege voorjaar vestigen zij zich als eerste. Zij hebben daardoor de eerste keus bij het uitzoeken van een nestplaats en pikken dan ook binnen de kolonie de beste plekken in. Het is dan ook niet verwonderlijk dat zij eerder en vaker aan nestelen toekomen dan mannetjes met een kleinere bef. De huismus is weliswaar in beginsel monogaam, maar modern erfelijkheidsonderzoek (met de zgn. DNA fingerprinting-methode) heeft uitgewezen dat 15-20% van alle jonge huismusjes ter wereld komt als gevolg van een buitenechtelijk avontuurtje van moeder mus. Groot gebefte mannetjes slagen er vaker in buitenechtelijke kinderen te verwekken (kennelijk zijn niet alleen de andere mannetjes onder de indruk van een grote bef!) en vergroten daarmee hun aandeel in de volgende generatie zonder daarvoor de benodigde inspan-

ning te hoeven leveren. Zelf worden ze bijna nooit met buitenechtelijke kinderen opgezaald. Of dat komt doordat hun vrouwtjes trouwer zijn of doordat ze door hun dominante positie andere mannetjes beter op een afstand kunnen houden is nog niet uitgemaakt.

Toch is het niet al goud dat er blinkt voor de groot-gebefte jon-

gens. Of het nu komt door hun roekelozer gedrag of door hun sterker opvallend veerkleed, feit is dat ze eerder ten prooi vallen aan roofdieren als sperwers, katten en dergelijke. Dit verklaart tevens waarom ook kleinere beffen zich in de populatie kunnen handhaven.

Jac.P. Thijsse schreef: "Ze (de mannetjes huismussen) hebben een pikzwarte vlek aan de keel,

die zich bij de oude en sterke tot over de borst uitbreidt". Door het onderzoek van de Deense onderzoekers weten we nu dat de grootte van de bef niets met de leeftijd te maken heeft, maar het is toch grappig te constateren dat bijna een eeuw nadat deze zin geschreven werd, wetenschappelijk onderzoek tot ongeveer dezelfde conclusie komt: een grote bef betekent groot lef!

Opnieuw een warm vogelverhaal van Carla Holzenspies, dit keer over een eksterfamilie, die een scholeksterfamilie bleek te zijn.

Carla Holzenspies

Tepiet de scholekster

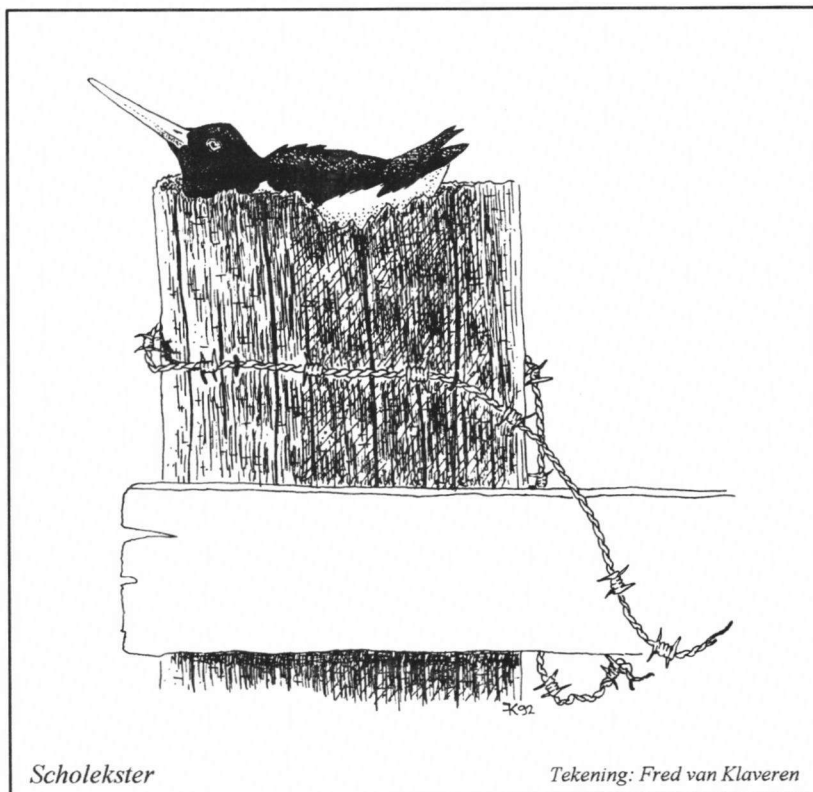
Op een dag werd ik opgebeld door een meneer, die vertelde dat hij op een weiland een nest aantrof met twee eieren. Volgens hem liep dat broedsel gevaar om door een aanwezige ekster te worden verorberd. Dat was voor hem de reden om de eieren mee naar huis te nemen. Maar hij wilde er vanaf. "Of hij ze nu bij mij mocht brengen. Ze waren nog warm!" "Tekeer dat die ekster ging", vertelde hij. "Had die ekster soms een lange oranje-rode snavel en oranje-rode poten?", vroeg ik hem. "Ja", antwoordde hij enthousiast. "Die ekster, die zo een herrie maakte, was geen ekster maar een scholekster. De wettige eigenares van het broedsel", onderrichtte ik hem. Enfin, het was goed bedoeld. Alleen zag ik het niet zo zitten met die eieren. Maar ja, niet geschoten is altijd mis, dus plaats- te ik de eieren in een gestof- feerd mandje, flanelen lapje erop, vervolgens op een warmtebron. Vele keren per dag de eieren keren en af en toe voch-

tig maken. Tot mijn stomme verbazing klonk na anderhalve week gepiep in de eieren. Na heel veel moeite en met enige hulp mijnerzijds verlieten de nog vochtige pullen hun nauwe omhulsel. Een poos later waren ze veranderd in een paar snoezige donsballietjes. Alle jongen van weidevogels kunnen meteen zelf voedsel zoeken. Uitgezonderd de scholeksterpullen, die enkele weken gevoerd moeten worden. Door een beschadiging aan een van zijn ogen stierf helaas het ene jong na twee dagen. Het andere kuiken mankeerde gelukkig niets en het was heel tierig. Het scholekstertje, dat intussen 'Tepiet' was genoemd naar het geluid dat een scholekster voortbrengt, groeide voortspedig op. Alleen was hij behept geraakt met een akelige kwaal. Doordat hij waarschijnlijk te veel kracht had moeten gebruiken tegen de moeilijk meegeevende eierschaal, was er iets mis met zijn nekje. Zijn kopje hing scheef naar beneden ge-

bogen. Hier moest worden ingegrepen. Zes weken lang moest hij medicijnen gebruiken en dan zou blijken of de kuur geholpen had of niet. Zo niet, dan zou Tepiet's levenskaarsje uitgeblazen moeten worden. De beslissende dag brak aan, Wat zou ik aantreffen! Tepiet, die me had horen aankomen, begroette me luidruchtig. En zijn kopje? Dat stond weer keurig op zijn plaats, zoals dat hoorde. Volgens Tepiet was ik zijn moeder omdat hij, uit het ei komende, mij het eerst gezien en gehoord had. "Imprinting" noemt men dit verschijnsel. Trouw liep Tepiet me achterna, me geen moment uit het oog verliezend. Het viel me toen wel op dat hij niet vloog. Dat deed ik toch ook niet!! De zomer verstreek en het koude seizoen begon zich aan te dienen. De verwarming ging aan. Omdat te grote temperatuurverschillen ongezond voor Tepiet zouden zijn bij het in- en

uitlopen, besloot ik Tepiet in een der volières te zetten. Tepiet was het met deze beslissing helemaal niet eens en schreeuwde moord en brand toen hij werd opgesloten. Als hij een mens was geweest dan had hij beslist met spandoeken geprotesteerd. Uiteindelijk was hij een scholekster-mens en behoorde hij in mijn gezelschap te vertoeven en niet tussen de vogels in de volièrre. Ik vond dat hij gelijk had en zo verhuisde hij naar de bijkeuken. Een plank versperde hem de toegang tot de keuken, maar van hieruit kon hij me toch redelijk in de gaten houden. Toen ik uit zijn gezichtsveld verdwenen was ging Tepiet met deze gang van zaken beslist niet accoord en liet dat luidruchtig weten ook. Na enige gemanooeuvreer lukte het hem om over de schutting te klimmen. Even later trippelde hij de zitkamer in, liet een luid "tepiet" horen en vlijde zich neer aan mijn voeten. Zo hoorde het! Tegen mijn zwakke protesten in had hij al gauw het hele benedenhuis geannexeerd, wat betekende dat ik telkens met een emmer met sop achter hem aan moest lopen.

Als er een vogelfilm op de TV werd vertoond dan keek Tepiet graag mee. Op een keer werd er een film over ooievaars gegeven. Op één poot staande volgde Tepiet vol belangstelling de verrichtingen van de "klep-pergasten". Dat kwam waarschijnlijk omdat ze net zo gekleurd waren als hij. Ook zij hadden een wit met zwart verenkleed. En dezelfde rode poten en lange rode snavel. Plotseeling daalde een ooievaar in close up. Tepiet, die beneden het TV-beeld stond, meende dat de neerkomende vogel het op hem begrepen had. Hij gaf een kreet van schrik en verdween plankgas uit de zitkamer om er

Scholekster

Tekening: Fred van Klaveren

voorlopig niet meer in terug te keren. Zwervende door de natuur had ik wel eens gezien dat een aantal scholeksters in een rij achter elkaar aan liepen, met de snavel op de grond gericht onder het uiten van een aanhoudend "trrrr tepiet tepiet tepiet". Ik wilde weten of Tepiet met dit gedrag ook bekend was. Languit ging ik op de grond liggen, plaatste mijn wijsvinger bij wijze van snavel op de grond en liet het bijbehorende geluid horen. Tepiet begreep meteen wat ik bedoelde. Hij sloot zich achter mijn bewegende vinger aan en begon ook luid te roepen. Een geruime tijd hebben we deze ceremonie opgevoerd als echte scholeksters.

Tepiet was ook goed bevriend met de beide tekkels. Vredig sloep hij tussen de beide honden in met zijn lange snavel in zijn veren.

Op een dag was Tepiet niet erg tierig. Wat hij mankeerde was

niet duidelijk omdat hij verschillende kuren tegen schadelijke bacteriën achter de rug had. Het advies van de dierenarts luidde: "Geef hem elk uur een mespuntje advocaat", Zo gezegd zo gedaan. Voor de gezelligheid nam ik ook wat, alleen was het geen mespuntje. Zien-derogen knapte Tepiet op en op het einde van de dag zagen Tepiet en ik het best zitten. Hij tepiette luidruchtig, terwijl ik hem vrolijk antwoord gaf. Vele jaren heb ik van Tepiet's gezelschap genoten en toen hij stierf heb ik menig hete traan gelaten.

HAANTJES

GEVRAAGD: Door het verlies van mijn Swift verrekijker zoek ik een verrekijker voor een redelijke prijs.

F. Beffers, Bussum. tel. 035-6910178.

Drie dagen lang, op 5, 6 en 7 juni 1998 waren ongeveer vijftig Gooise vogelaars op excursie in de Hoge Venen, een prachtig natuurgebied in het noordoostelijke puntje van België. Freek Beffers hield een dagboek bij.

Freek Beffers

Kampeerweekend Hoge Venen doet vogelbloed sneller stromen

Donderdag 4 juni Omstreeks 11.00 uur vertrekken Ben de Hoed en ik richting 'Hautes Fagnes', de Hoge Venen in België.

Dankzij een goede routebeschrijving arriveren we 's middags half drie via Robertville op camping Anderegg. Er schijnt een lekker zonnetje en er zit al een groepje vogelaars (woensdagstarters) in korte broek een eitje te bakken. Joke heet ons welkom en geeft de kampeer-richtlijnen: "direct de tent opzetten, want we gaan vanmiddag o.l.v. Erik Lam er op uit om de grauwe klauwier te zoeken".

Een prachtige wandeling veel zon en bermen vol bloeiende wilde planten. Wat vogels betreft een stil uur en geen grauwe klauwier.

In de avond gaan we een potje koken en daarna een wandeling maken. Dicht bij de camping langs een beek omgeven door beschermde weidegronden een bloemenpracht, waaronder de gevlekte orchis. Om 21.30 hebben we een bespreking en besluiten om vrijdagmorgen 11.00 uur met de eerste excursie te beginnen. Mensen die vrijdagochtend arriveren kunnen dan mee.

Vrijdag 5 juni. Om 9.30 uur worden de kaarten opgevouwen en de routes bepaald.

Grauwe klauwier

Tekening: E. van der Kolk

We worden in 4 groepen verdeeld en Erik geeft aan welke excursieleider met welke groep meegaat.

Soms onderbreekt hij zijn uitleg om ons te wijzen op een overvliegende appelvink of een zingende Europese kanarie.

Om het hele natuurpark over te steken (ca. 15 km) rijden twee groepen met 6 auto's als volgt: Groep A rijdt in 3 auto's naar een parkeerterrein aan de westzijde (Ternell). Groep B rijdt in 3 auto's naar een parkeerterrein aan de oostzijde (Baraque Michel).

Halverwege de wandeling kunnen dan de autosleutels worden geruild! Onze groep start met Adrie als excursieleider. Het is prachtig weer en overal zingen boompiepers afgewisseld door

een gekraagde roodstaart. Hoog in de lucht houden twee boomvalken onze aandacht gevangen. Later zien we een rode wouw, een buizerd en een sperwer. Na ca. 3 uur te hebben gewandeld, houden we een stop aan de bosrand. Het is behoorlijk warm; hebben we daarom de verkeerde richting genomen?

Aan het eind van de middag weten we zeker dat we elkaar hebben misgelopen. Dankzij de mobiele telefoon van een van ons zijn we toch nog op de camping teruggekomen. Het was een prachtige tocht met veel afwisseling van bos en open terrein.

Zaterdag 6 juni vertrek 7.30. Vandaag gaat de wandeling langs steile beekdalen: de Helle en de Getzbach. De zwartkop, tuinfluiter, zwarte mees en vuurgoudhaantje laten zich goed horen. Een overvliegende notenkraker doet ons vogelbloed sneller stromen. Bij een steengroeve zien we de grote gele kwikstaart en de witte kwikstaart. Het verschil in geluid is goed te horen: de grote gele kwikstaart zingt tsissit-tsissit, en de witte kwikstaart zingt tsjik-tsjik. Tijdens de middagstop zien we sporters 'abseilen'. Na de pauze gaan we langs een beek op zoek naar de waterspreeuw. De eerste mensen in de groep zien hem in een flits.

Later wordt er ook nog een witgatje gezien. Door de schrik valt een thermosfles in de beek die stroomafwaarts weer wordt opgevist.

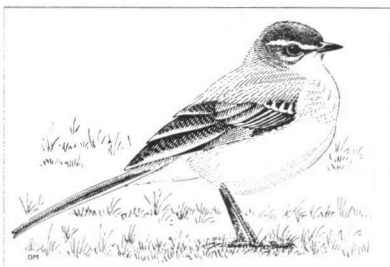
's Avonds wordt ons verzocht om half tien bij elkaar te komen op de camping. Er wordt wat gedronken en Joke van Velsen krijgt een kluut aangeboden op ware grootte. Tevens krijgt ze een foto van een klutenfamilie aangeboden. Ze is hier zeer blij mee.

Het was leuk dat iemand dit voor Joke geregeld had.

Zondag 7 juni Om half acht maken we met Adrie een rustige wandeling in de omgeving. We zien een paar jonge kramsvogels en een fluitier. Het fluitierjong dat we zagen werd eerst voor een fitis aangezien. Verder nemen we nog waar: boomkruiper, kneu, kievit, goudhaantje, gele kwikstaart en grasmus.

Om 12 uur gaan we naar de camping terug. De eerste regendruppels vallen. Om 13.00 uur besluiten Ben en ik de bagage in de auto te brengen en de tenten maar nat op te rollen. Door de stromende regen komt er niet veel van afscheid nemen terecht.

Het is wel een zeer geslaagd weekend geworden. Hartelijk dank aan degenen die de organisatie voor hun rekening hebben genomen. De groep waar toe ik behoorde heeft een aantal van 45 soorten vogels geteld, en zo'n 32 plantensoorten. Aantal deelnemers ca. 50 personen.

Witte kwikstaart

De Hoge Venen op Rijn

We moeten eens naar de Hoge Venen Joke, zei Erik Lam,
Ik dacht er het mijne van.

Elk jaar kwam Erik er wel een keer op terug,
Op Terschelling reageerde ik nog wat stug.

Maar een plan werd toch bedacht
Vorig jaar augustus, en het was meer dan ik had verwacht!
De voorexkursie werd een succes,
Erik Lam gaf ons zeer deskundig les.

Alle campings in de buurt zijn bekeken,
Voor camping Anderegg zijn we bezweken.
Meteen vastgelegd voor volgend (1998) jaar,
Met zevenenveertig man waren we dus daar.

Routes werden nog bekeken en sommige verkend,
zo waren wij al een beetje bekend.
Vrijdagmorgen om 10.00 uur, in korte broek en wandelschoenen
aan,

Vermelde Erik waar iedere groep naar toe zou gaan.

De routes waren uitstekend bedacht,
Helaas de paden niet altijd waar we ze hadden gedacht.
Echter het weer was buitengewoon,
En het gebied zo wonderlijk schoon!

Heel anders dan onze eigen natuur,
Hiervoor moesten wij naar onze Zuiderbuur.
De rust, de stilte, het weidse veen,
Met soms een knuppelpad er door heen.

Denk nou niet dat het allemaal vanzelf ging,
Sommigen van ons gingen er tot hun knieën in.
Met de tong op onze schoenen, want het was heet,
Kostte het ons menig druppeltje zweet.

Onze excursieleiders hielpen zoals altijd enorm,
Ze waren weer bijzonder goed in vorm!
Adrie, Jan, Ben, Gerard, Geert, Hugo, Erik, Bertus en Piet,
Zonder jullie deskundige hulp redden wij het niet!

Zondagmorgen onze laatste wandeling,
Helaas kwam in het weer grote verandering.
Het water kwam met bakken uit de lucht,
Ons weggaan leek wel op een vlucht.

En druipnat zeiden wij tegen elkaar,
Het is geweldig geweest, tot volgend jaar!

JOKE VAN VELSEN

Vier jonge oehoes zijn het afgelopen broedseizoen uitgevlogen vanuit de ENCI-groeve op de Sint Pietersberg bij Maastricht. Maar vogelbeschermers vrezen dat hun ouders, het enige paar in Nederland, volgend jaar niet zullen terugkeren om te broeden.

Willebrord Nieuwenhuis

Herinrichting van de natuur bedreigt de laatste oehoes

We lopen in gestrekte pas langs bramen en klein hakhout. En van de vogelbeschermers haalt plotseling wat takken weg en we houden halt voor een ijzeren hek langs de afgegraven groeve van de cementfabriek ENCI op de Sint Pietersberg ten zuiden van Maastricht. Diep in het kunstmatige dal ligt een meer-

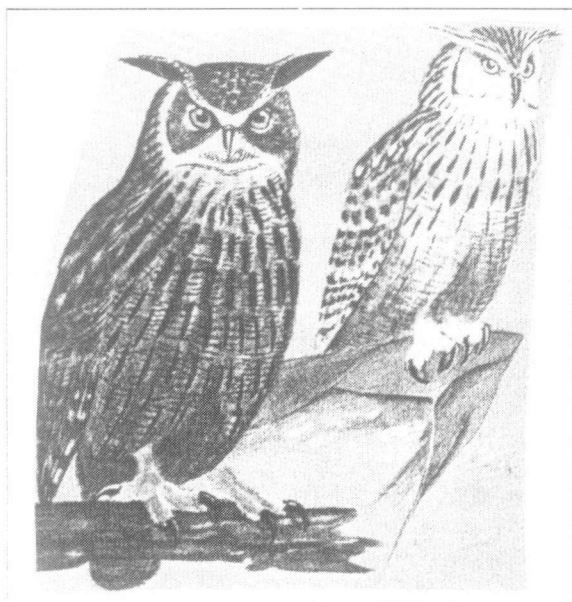
bruine spleet van de mergelwand terug te vinden. Later vanuit een andere hoek, bij een afgedankt kraaiennest aan de overkant van de groeve tussen wat kleine struiken, ziet hij ook het vrouwtje en blijkt hij tevreden. Een paar dagen per week houdt hij hier de wacht, want als de groeve volgens plan

straks wordt volgestort met vuursteen en nieuwe beplantingen worden aangebracht, zullen de twee oehoes zeker niet terugkeren. Dan verdwijnen ze even resoluut als ze twee jaar geleden in Zuid-Limburg na tientallen jaren weer terugkwamen. Het nest waar de oehoes vorig jaar ook vier jongen kregen is al weggeblazen door de ENCI om de afgegraven wand minder steil te maken. De ENCI zegt dat zij de plan-

groeve stilgelegd. Het hoofd ontgrondingen van de provincie Limburg, F. Vermeij, houdt vol dat het allemaal wel zo'n vaart niet zal lopen en dat er wel een richteeltje overblijft of bijgemaakt wordt om de oehoes te pleziëren.

"Maar om zo'n extra richteeltje gaat het natuurlijk niet", zegt Damink. "De gehele biotoop, de natuurlijke omgeving, moet gespaard blijven. Anders kunnen de oehoes niet voldoende voedsel vinden voor hun jongen. Ze moeten rust hebben net als in de Eifel en in de Ardennen en dan moet je zeker geen nieuwe weg willen aanleggen, zoals nu in de plannen voor herinrichting staat. Het is uniek dat we die machtige vogels hier weer terug hebben."

Op 28 juli is door de leden van de werkgroep Vogelwacht Limburg, van de Vogelstudiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap, van Vogelbescherming Nederland en van Natuurmonumenten op hun verzoek met de provincie overleg gepleegd over de ontstane situatie. De tijd dringt want binnenkort wordt het werk hervat om de groeve opnieuw in te richten en er vuursteen en boomresten te storten. De vrees van vogelaars is dat er halve maatregelen worden genomen

Oehoes

ne. Slagregen valt tegen de steile hoge mergelwand en belemmert het uitzicht. Toch kost het vogelaar Hans Damink maar een paar seconden met zijn kleine sterke kijker om het oehoe mannetje in een donker-

nen voor herinrichting van de groeve na alle protesten van vogelbeschermers nu wel willen aanpassen, maar de provincie Limburg moet dat goedvinden. Tijdens het broedproces en de voorbereiding voor het uitvliegen is het werk aan de

en de oehoes niet zullen terugkeren.

De eerste oehoe meldde zich vorig jaar op de juiste plek. Begin februari streek hij neer op de vlaggemast van Natuurmonumenten op Hoeve De Lichtenberg in het zuiden van Limburg niet ver van de groeve. De vogelaars in de streek raakten meteen opgewonden onder wie Frans Schepers uit Sittard.

"Je moet weten: het is de grootste roofvogel die we ooit hier gekend hebben maar die verdwenen was. Wel hadden we een enkeling gevonden die tegen hoogspanningskabels was aangevlogen, maar die was er natuurlijk in gebleven." Enthousiast leest hij voor uit het Britse naslagwerk 'Uilen in Europa': hoogte 70 centimeter, spanwijdte van de vleugels tot 1,75 meter, voedt zich met hazen, konijnen, ratten, eekhoorns, marters en jonge vossen. Heeft twee geelbruine pluimen als wenkbrauwen. Met succes uitgezet vanuit dierentuinen en door kweek in de Eifel, waar de populatie toeneemt als ook in Wallonië tot tegen de tachtig exemplaren.

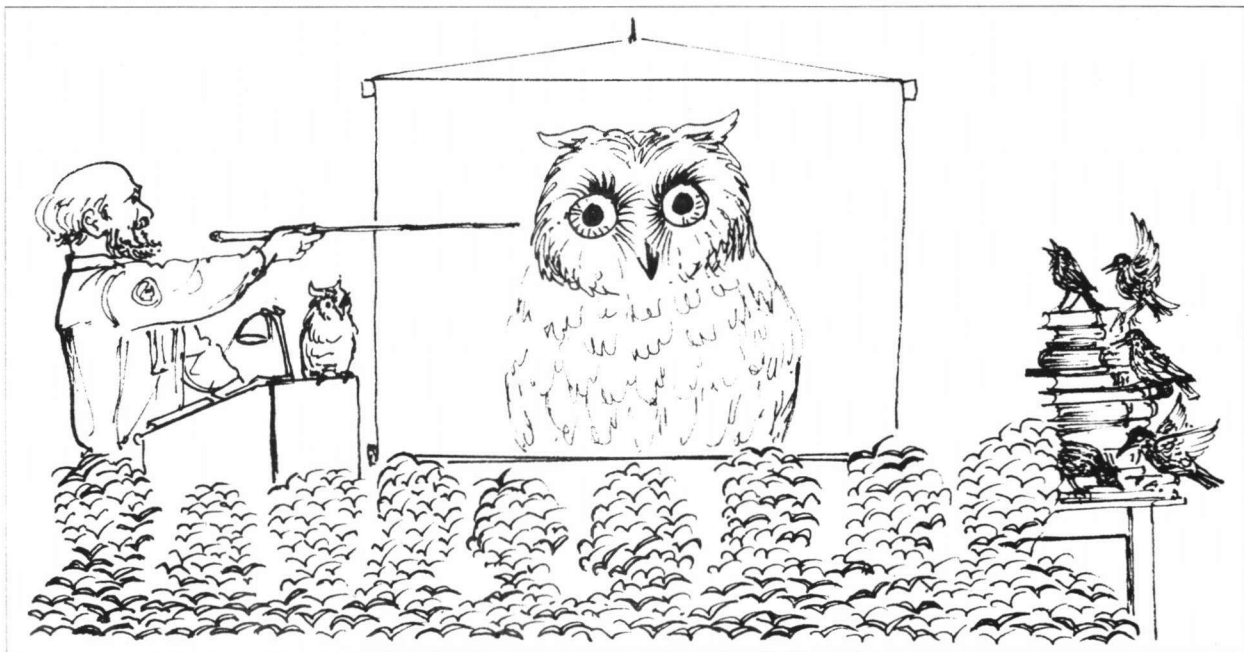
Hans Damink uit Maastricht greep na die eerste melding van Natuurmonumenten zijn kans. Dagenlang wachtte hij 's avonds tussen de beijzelde struiken bij de groeve. Hier zou de oehoe verschijnen was zijn overtuiging. En Damink werd beloond. "Plotseling hoorde ik het mannetje roepen. Het was op 14 maart een paar minuten na zevenen en dit jaar op 12 maart. Dat roepen doen ze om het vrouwtje op het nest te laten merken dat er geen onraad is én om hun band te bevestigen. Iedere avond, wekenlang roepen vanaf de overkant, waar hij een goed uitzicht heeft om hun nest in de gaten te houden, telkens maar laten weten dat hij pal aan de zijde van het vrouwtje staat tijdens de broedtijd van meer dan een maand lang. Uniek."

Net als vorig jaar zorgde het oehoe-paar voor vier jongen. Bert Kruijntjens van Natuurmonumenten zegt dat er kennelijk voldoende voedsel in de omgeving voorradig is anders kunnen jonge oehoes door broers en zussen worden opgegeten.

Het is daarom belangrijk dat er niet te veel verandert in de groeve, waar vooral het aanbod van konijnen groot is. Oehoes keren graag terug op de plek waar ze gebroed hebben maar herinrichting van de natuur jaagt hen volgens Kruijntjens schrik aan.

De ENCI zegt aan handen en voeten gebonden te zijn door de provincie. Als de groeve zo blijft liggen is er het gevaar dat natuurliefhebbers bij klimpartijen gewond raken. Zij trekken naar de Sint Pietersberg om de vele vlindersoorten te zien, vlermuizen te bekijken, de das en de hazelworm en een veelsoortige collectie bloemen en planten. De provincie Limburg zegt bereid te zijn om de herinrichting van de groeve enigszins aan te passen. De roep van de vogelbeschermers om hun band met de teruggekeerde oehoe te bevestigen wint aan kracht maar het is onduidelijk of hun pleidooi voor het behoud van de reuzenuil voldoende is.

Uit: NRC Handelsblad van 21 juli 1998.

Oehoes zijn doorgaans alleen te bewonderen tijdens onze vogelherkenningscursussen

Tekening: C. van der Baan

PROGRAMMA

Zaterdag 17 oktober: Auto/fietsexcursie naar de Hoge Veluwe o.l.v. Dick Jonkers en Roel Zijlstra. Er kan op eigen of huurfietsen door het gebied gefietst worden. Met enig geluk kunnen wij de naweeën van het burlen der edelherten horen en zien.
Vertrek om 8.30 uur vanaf het Oosterspoorplein in Hilversum.

Donderdag 22 oktober: Lezing door de heer V.L. Wigbels over de Ontwikkeling van de Oostvaardersplassen.
Vincent Wigbels is meer dan 20 jaar betrokken bij de ontwikkeling van de Oostvaardersplassen. Eerst als hoofd terreinbeheerder van Rijkswaterstaat, later als stafmedewerker van Staatsbosbeheer, vooral voor de voorlichting. Hij zal een beeld geven van de ontwikkeling, vooral van de laatste jaren. Met name zullen de lepelaar, de grauwe gans, de bruine kiekendief en het baardmannetje in beeld komen. De avond wordt gehouden in de Bethlehemkerk aan de Loosdrechtseweg nr. 263 (hoek Diependaalselaan) te Hilversum. Aanvang 20.00 uur.

Zaterdag 7 november: Noordhollandse vogeldag in Hotel restaurant Igesz, Markt 22 in Schagen. Aanvang 9.30 uur.

Dinsdag 10 november: Wegens succes geprolonged, houden we op deze werkvond opnieuw de verkiezing van "De Mystery Bird Watcher". Aan de hand van dia's wordt ieders vogelkennis aangescherpt, op de proef gesteld, of ontwikkeld. In ieder geval kijkt iedereen gezellig en plezierig op een wat andere manier naar vogels. Er zullen 15 dia's worden getoond van alledaagse en wat minder voorkomende vogels. Echte zeldzaamheden als dwaalgasten zijn niet in de serie opgenomen. Je mag net zoveel boeken en gidsen gebruiken als je wilt. Je moet ze wel zelf meenemen.
De avond zal worden verzorgd door Frank Heilmann en Philip Friskom en wordt gehouden in gebouw 'het Gein' op het terrein van Eemeroord aan de Zandheuvelweg no. 4 in Baarn. Dit gebouw wordt, nadat u de slagboom bent gepasseerd, op borden aangegeven. Aanvang 20.00 uur. Graag 15 minuten van tevoren aanwezig zijn.

Zaterdag 14 november: Ochtend wandelexcursie rond het Naardermeer o.l.v. Johan van Galen Last. Het wordt een flinke wandeling van ongeveer 17 km, duur ongeveer 6 uur. Eten en drinken dus meenemen. Stevige wandelschoenen of laarzen gewenst.
Vertrek om 7.30 uur vanaf het Oosterspoorplein in Hilversum of om 8.00 uur vanaf het einde van de Verlengde Fortlaan in Naarden.

Donderdag 26 november: Lezing door de heer J.H. Beekman over de Kleine Zwaan.
Jan Beekman is bioloog en verbonden aan het Oecologisch Instituut te Nieuwersluis. Hij is werkzaam op het gebied van zoetwater oecologie en bereidt een proefschrift voor over de kleine zwaan. Er is onderzoek gedaan naar de trekroute met behulp van zendertjes en satellietontvangst. Hij heeft ook een aantal zomers doorgebracht in noord Rusland, het broedgebied van de kleine zwaan. De factoren die het broedsucces bepalen werden bestudeerd.
De avond wordt gehouden in de Bethlehemkerk, Loosdrechtseweg 263 (hoek Diependaalselaan) te Hilversum. Aanvang 20.00 uur.

Zaterdag 28 november: SOVON-dag in de Stadsschouwburg te Nijmegen. Aanvang 9.30 uur.

Zondag 29 november: (Ganzen)excursie Flevopolder o.l.v. Bertus van de Brink, Mark van de Pol en Ronald Sinoo.
Deze excursie duurt tot ongeveer 14.30 uur, dus eten en drinken meenemen.
Vertrek om 8.00 uur vanaf het Oosterspoorplein in Hilversum.

Zondag 13 december: Ochtend wandelexcursie Loenderveense plassen o.l.v. Jan van Bergeyk.

Zaterdag 9 januari 1999: Ochtend wandelexcursie Bergsepad-Dammerkade te Ankeveen o.l.v. Fred van Klaveren, Yolande Bosman en Guus van der Poel.

Zondag 24 januari: Ochtend wandelexcursie landgoederen Gooilust, Hilverbeek en Schoonoord o.l.v. Roel Zijlstra en Marijn Prins.

Zaterdag 6 februari: Landelijke roofvogeldag te Meppel.

Deze dag wordt door de Werkgroep Roofvogels Nederland (W.R.N.) georganiseerd voor haar leden. Schriftelijke opgave verplicht. In de komende "Takkeling" (orgaan WRN) leest u hierover meer. Info bij Joke van Velsen.

Zaterdag 13 februari: Ochtend wandelexcursie Stichtse Brug en omgeving o.l.v. Rob van Maanen.

Zondag 28 februari: Ochtend wandelexcursie Einde Gooi/Tienhovens kanaal o.l.v. Jan Terlouw, Gerard Mijnhout en Marijn Prins.

Zaterdag 13 maart: Ochtend wandelexcursie IJmeerkust te Muiden o.l.v. Ricardo van Dijk en Bertus van de Brink.

Zondag 28 maart: Ochtend fietsexcursie Eempolders o.l.v. Piet Spoorenberg en Roel Zijlstra. Vertrek om 7.00 uur vanaf het parkeerterrein van het Gemeentehuis aan de Laarderweg in Eemnes.

Zaterdag 10 april: Dag-wandelexcursie Holten/Nijverdal o.l.v. Dick Jonkers.

Zondag 11 april: Vroege Vogel wandeling kasteel Groeneveld o.l.v. Piet Spoorenberg, Dick Jonkers, Fred van Klaveren, Yolande Bosman, Adrie Vermeule, Jan Terlouw en Rietje Veltkamp.

De datum voor het voorjaarsweekend bij het Lauwersmeer is gewijzigd. Dit wordt nu 23, 24 en 25 april.

Dit is een kampeerweekend. Er wordt gebruik gemaakt van de accommodatie van camping Lauwerszee, Hoofdstraat 49 te Vierhuizen (fam. Dral) tel. 0595-401657.

Wanneer u niet beschikt over een tent of caravan is de (beperkte) mogelijkheid aanwezig te logeren in de kampeerboerderij (40 personen). Geef u zo snel mogelijk schriftelijk op bij Joke van Velsen met vermelding van:

- uw naam, adres, postcode, woonplaats en telefoonnummer en
- of u gebruik maakt van eigen tent/caravan of kampeerboerderij.

Het weekend begint op vrijdag 23 april om 10.00 uur en duurt tot en met zondag 25 april. Fietsen worden voor u gehuurd en voor eten en drinken wordt gezorgd.

Kosten ad f 125,- p.p. (ongeacht of u gebruik maakt van eigen tent, caravan of kampeerboerderij) vóór 1 februari 1999 overmaken op postrekening nr. 2529179 tnv penningmeester VWG Het Gooi e.o. te Weesp onder vermelding van 'voorjaarsweekend'.

Donderdag 20 mei: Avond wandel-/vaarexcursie Naardermeer o.l.v. Johan van Galen Last.

Zondag 30 mei: Ochtend wandelexcursie Oppad-Kromme Rade.

Zaterdag 19 juni: Middag-, avond-, nachtwandelexcursie naar het Bargerveen/Emmercompascuum (Dr.)

1-2-3 oktober 1999: Najaarsweekend Schiermonnikoog. Aanmelden en vragen bij Joke.

Excursies **binnen** ons werkgebied vertrekken altijd vanaf de plaats waar de excursie wordt gehouden. Bij excursies **buiten** ons werkgebied wordt steeds vertrokken vanaf het Oosterspoorplein in Hilversum. Leden die niet over een auto beschikken kunnen vanaf dit verzamelpunt meerijden. Mocht u willen deelnemen aan een bepaalde excursie **binnen** ons werkgebied, maar ondervindt u problemen met het bereiken van de plaats omdat u b.v. niet over eigen vervoer beschikt, schrijf dan een briefje aan Joke

van Velsen (adres achter in de Korhaan). Geprobeerd zal dan worden een passende oplossing voor u te vinden.

Deelnemers aan de excursies wordt dringend verzocht om bij alle excursies voor de aangegeven tijd aanwezig te zijn, zodat op tijd vertrokken kan worden.

Bij afmelding tot een week van tevoren bij weekends en excursies waarvoor betaald moet worden, worden administratiekosten in rekening gebracht. Als u later afmeldt wordt maximaal 50 % terugbetaald.

Voor de goede orde wijzen wij er op dat de in het programma aangekondigde excursies, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, in principe uitsluitend bedoeld zijn voor leden en huisgenoot-leden van de VWG. U wordt dringend verzocht naar deze excursies geen kleine kinderen en geen honden mee te nemen. Dit geldt uiteraard ook voor de weekenden.

Jeugdvogelcursus nu ook voor oudere kinderen

De jeugd cursus is 12 september weer begonnen.

Net als vorig jaar, om de week, op zaterdagmorgen van 10-12 uur. Niet in de schoolvakanties. Alles bij elkaar 16 keer.

Anders dan vorig jaar gaan er nu TWEE GROEPEN van max. 25 kinderen aan meedoen.

Groep I : kinderen van 8-9-10 jaar

Groep II: kinderen van 11-12-13 jaar.

Gelukkig hebben we er een paar fantastische mensen bij gekregen die de groepen gaan leiden.

Kinderen kunnen zich nog opgeven bij Atie van Klaveren.

Telefoonnummer 035-6561426

Ontvangen Literatuur

Samenstelling: Linda Willemstein

Genoemde artikelen zijn slechts een selectie en vormen niet de complete inhoudsopgave.

Argus, Kwartaaltijdschrift van de Stichting Kritisch Faunabeheer, jrg 23 no 2, juni 1998: Natuurmonumenten pest ganzen weg.

Boomblad, IBN-DLO, jrg 10 no 3, juni 1998: Omszwervingen van gruttofamilies in kaart.

De Dompfoorn, Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden, jrg 32 no 2, juni 1998: De koekoek - De wielewaal.

Dutch Birding, Dutch Birding Association, jrg 20 no 2, 1998: Spaanse mus op Texel in mei 1997 - Raadselzang van fitis - Bartramsruiter op Maasvlakte in oktober 1995.

Idem, jrg 20 no 3, 1998: Nieuw overwinteringsgebied voor dwergganzen in Nederland - Lachmeeuw in Groningen in augustus-oktober 1997.

Ficedula, Tijdschrift van Twentse VWG, jrg 27 no 2, juni 1998: Waarnemingen in Twente.

Fitis, VWG Zuid-Kennemerland, jrg 34 no 2, 1998: Vogelwaarnemingen in Zuid-Kennemerland.

De Gierzwaluw, VWG Amsterdam, jrg 36 no 2, 1998: Waarnemingen over de periode december 1997-juli 1998.

De Graspieper, Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland (SVN), jrg 18 no 2, juli 1998: Forse toename roofvogels in Noord-Holland - Broedvogels van Ruigoord.

De Grauwe Gans, St.Vogel- en Natuurwacht Zuid-Flevoland, jrg 14 no 2, juli 1998: Avifauna Zuid-Flevoland maart/m juni 1998 - Kerkuilen in Flevoland.

De Grutter, Vogelbeschermingswacht Zaanstreek, jrg 22 no 2, juni 1998.

De Korhaan, Ver. voor Vogel- en Natuurstudie De Wielewaal, afd. De Noorderkempen, jrg 26 no 3, juli 1998: De gierzwaluw - De boomleeuwrik op zoek naar een gunstige biotoop.

Knipselkrant, Stichting Kritisch Faunabeheer, jrg 22, juli 1998.

De Kruisbek, Vogelwacht Utrecht, jrg 41 no 3, juni 1998,

Limosa, orgaan van de Nederlandse ornitologische unie en van de SOVON, jrg 71 no 2, 1998: Neemt het broedsucces van de merel af? - Leidt de soepgans een eigen bestaan in Nederland? - Nachtelijke vliegpatronen en vlieghoogtes duikeenden - Het voorkomen van de alk in Nederlandse wateren.

Meerkoet, Natuur en Milieufederatie Wierhaven, no 3, 1998: Grote zeeëend op het IJsselmeer.

Mens en Natuur, IVN Vereniging voor natuur- en milieueducatie, jrg 49 no 2, zomer 1998.

Milieuboek, catalogus, mei 1998.

Idem, natuurscatalogus, juni 1998.

De Mourik, vogelwerkgroep Rijk-van-Nijmegen e.o., jrg 24 no 2, 1998.

Natuurbehoud, Vereniging Natuurmonumenten, jrg 29 no 2, mei 1998: De ooievaar - Paradijs voor weide vogels.

Natuur en Milieu, Stichting Natuur en Milieu, jrg 22 no 5, juni 1998.

Idem, jrg 22 no 6, juli/augustus 1998.

NatuurNabij, IVN Eemland, jrg 26 no 3, juli 1998.

Onze Waard, Natuur- en Vogelwacht De Alblasserwaard.

Politie Dier en Milieu, Vereniging Politie dieren en milieubescherming, jrg 73 no 2, juni 1998: Boswerkzaamheden in het broedseizoen, voorkom verstoring vogels.

De Smlent, Nieuwsbrief Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland, no 10, juni 1998: Knobbelzwanen weer onder vuur.

SOVON Nieuws, jrg 11 no 2, juni 1998: Eerste resultaten van ganzen en zwanentellingen in 1996/97 - Zwartkopmeeuwen: ook buiten de broedtijd steeds talrijker - Resultaten van het nestkaartproject 1994-96.

De Steenloper, Vogelwerkgroep Den Helder, jrg 16 no 84, juli 1998: Rode wouw 1982-1997 - Stookolieslachtoffer-tellingen 1997/1998.

De Takkeling, Werkgroep Roofvogels Nederland, jrg 6 no 2, 1998: De blauwe kiekendief: een plaag of een beschermingsprobleem - Invloed van extreme voedselschaarste op broedstrategie en broedsucces van wespeneieren.

De Tringlaan, Vogelwerkgroep Schagen e.o., jrg 21 no 3, juli 1998: Huiszwaluw-onderzoek 1996-1997.

Vanellus, Bond van Friese Vogelbeschermingswachten, jrg 51 no 3, 1998.

Van Nature, Nieuws van Vereniging Natuurmonumenten, jrg 8 no 6, juni 1998: Dit voorjaar minder korhanen.

Idem, jrg 8 no 7/8, juli/augustus 1998.

Het Vogeljaar, Tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming, jrg 46 no 1, 1998: Kluwen van mogelijke oorzaken bij achteruitgang van kuifleeuwerik.

Idem, jrg 46 no 2, 1998: Het broedseizoen 1997 van de purperreiger in Nederland.

Vogelnieuws, Vogelbescherming Nederland i.s.m. de Kerkuilen werkgroep Ne-

derland, jrg 11 no 2, mei 1998: Thema-nummer Kerkuil.

Idem, jrg 11 no 3, juni 1998: Strandplevieren missen rust op strand.

Vrienden van het Gooi, jrg 1998 no 2.

De Wijde Blik, Tijdschrift voor natuur en milieu in Gooi, Vechtstreek e.o., jrg 14 no 1, mei 1998.

Met grote verslagenheid heeft het bestuur kennis genomen van het plotselinge overlijden van Ruud Wilms. Ruud overleed op 17 september j.l. en werd begraven op 22 september te Kortenhoeve. Namens het bestuur en vele leden die Ruud Wilms hebben gekend wil ik hierbij Francien Wilms en haar familie condoleren en veel sterkte toewensen voor de komende tijd.
ROB KOLE

Mutaties Ledenbestand

Nieuwe Leden

MW D VAN BERKEL	PROVINCIALEWEG 30	1108AB	AMSTERDAM Z-O	020	6914485
J KERKLINGH	VARENMEENT 12	1218AP	HILVERSUM	035	6938633
K SCHONEBAUM	ZEESTRAAT 28	1398BA	MUIDEN	0294	262440

Adreswijzigingen

R DULKENRAAD	SCHANS 9	1261MJ	BLARICUM	035	5255859
H M IN 'T HOUT	MONTFERLAND 1	8245BM	LELYSTAD	0320	257686
E F IMMIKHUIZEN	ENSAHLAAN 54	3723HW	BILTHOVEN	030	2253487
R KOETSIER	STAM 12	1275CJ	HUIZEN	035	5260024
MW T DE RUYGT	STAM 12	1275CJ	HUIZEN	035	5260024
A B TERLUIN	MOLENHOEK 29	9291DB	KOLLUM		
F F VD WOORD	CATTENHAGESTRAAT 30 B.N.	1411CV	NAARDEN	035	6943817

Bedankt

J DROOGH	E MOOYLAAN 1	1241BA	KORTENHOEF	035	6560791
C C T FLOOR	LOPES DIASLAAN 1-A	1222BV	HILVERSUM	035	6859194
H P GORTER	MEERKADE 8	1412AB	NAARDEN	035	6942314
W C M VD HYDEN	MR J C BUHRMANNLAAN 42	1244PH	ANKEVEEN	035	6562641
MW E J KROL	PR BERNHARDLAAN 12	1405CN	BUSSUM	035	6935201
MW L KROONEN	PLATOHOF 16	1277BC	HUIZEN	035	5251266
MW C VAN SAARLOOS	PR BERNHARDLAAN 12	1405CN	BUSSUM	035	6935201
P STEENBRINK	PLATOHOF 16	1277BC	HUIZEN	035	5251266
MW T TROMPETTER	STRODORPSWEG 12	6861EP	OOSTERBEEK	026	3338257
MW L VEERMAN	AMSTENRADE 29	1275DS	HUIZEN	035	5254595

Uitgeschreven vanwege verhuizing naar onbekend adres

J W BOERHOUT	AMSTERDAM
H VD BOVENKAMP	KORTENHOEF
M SANDERS	AMSTERDAM

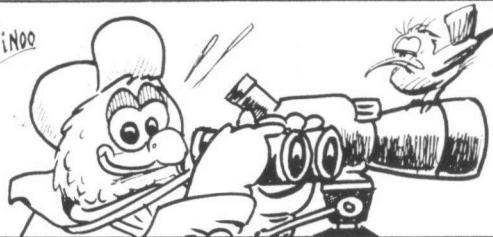
Veldwaarnemingen

Waarnemingen Overzicht (1)				
Samengesteld door Peter Vos				
Soort	Aantal	Datum	Plaats	Waarnemer
Koereiger	2	1998-07-24	4e Kwadrant, Blaricum	Post
Koereiger	1	1998-08-01	Oostermeent, Eemnes	W.Duurland & Ega
Kleine Zilverreiger	2	1998-08-05	Noordermeent, Hilversum	H.P.Vos
Grote Zilverreiger	1	1998-07-04	Hilversumse Meent	F.Wilms-Schopman0124
Purperreiger	1	1998-06-25	Naardermeer (Laarzenpad)	S.L. Visser
Purperreiger	7	1998-06-27	Hilversumse Bovenmeent	Rooy/Sevink/Poelg.
Purperreiger	2	1998-08-02	Westkant Naardermeer	Willem Weitjens
Zwarte Ooievaar	10	1998-08-06	Bollelaan, Naarden	P.Westerman
Ooievaar	19	98 feb/aug	gehele werkgebied	diverse waarnemers
Lepelaar	1	1998-05-01	Loodijk, 's-Graveland	P.Schut
Lepelaar	1	1998-05-04	Noordpolder beoosten Muiden	A & S Visser
Grauwe Gans	260	1998-04-11	Stille Plas, Loosdrecht	D.Jonkers/M.de Graaf
Grauwe Gans	275	1998-07-11	Hilversumse Bovenmeent	M.D.Prins
Canadese Gans	19	1998-08-02	Hilversumse Meent, Vaste groep van jaren	D.Jonkers/M.de Graaf
Brandgans	52	1998-04-24	Oud Naarden, Naarden	D.Jonkers
Brandgans	7	1998-05-10	Hilversumse Bovenmeent	D.Jonkers/M.de Graaf
Casarca	2	1998-05-01	Zanderij Crailo	M.D.Prins
Bergeend	19	1998-05-18	Maatpolder, Eemnes	G.Bieshaar
Smient	360	1998-03-30	Bilderdijklaan, Hilversum	M.D.Prins
Krakeend	2	1998-05-18	Maatpolder, Eemnes	G.Bieshaar
Pijlstaart	3	1998-03-20	Hilversumse Bovenmeent	Maarten Overmars
Zomertaling	1	1998-05-10	Hilversumse Bovenmeent	D.Jonkers/M.de Graaf
Slobeend	4	1998-05-18	Maatpolder, Eemnes	G.Bieshaar
Krooneend	1	1998-05-23	Gooimeer, 4e kwadrant	A.C.Driessen
Grote Zaagbek	1	1998-05-16	IJmeerkust (003)	Fietsexcursie VWG
Wespendief	1	1998-05-05	Einde Gooi, Hilversum	D.Jonkers
Wespendief	1	1998-08-29	Laarder Wasmeer	N.J.Dwars
Zwarte Wouw	1	1998-07-27	Hilversumse Bovenmeent, Naardermeer	G.Bieshaar
Bruine Kiekendief	2	1998-08-30	Zuidpolder te Veld	B & N Dwars
Havik	10	98 mrt/jul	gehele werkgebied	diverse waarnemers
Sperwer	16	98 mrt/aug	gehele werkgebied	diverse waarnemers
Buizerd	32	98 mrt/aug	gehele werkgebied	diverse waarnemers
Visarend	1	1998-07-08	Kortenhoefseplas	H.P.Vos
Visarend	1	1998-08-01	Gooimeer, Oud Naarden	F.Leurs/H.Sevink
Torenavalk	6	1998-06-21	Huizerstr.weg/Questterrein/Ventilatiegat	Piet Boontje
Torenavalk	4	1998-08-30	Zuidpolder te Veld	B & N Dwars
Boomvalk	23	98 mei/aug	gehele werkgebied	diverse waarnemers
Kwartel	1	1998-04-25	Noordpolder te Veld, Eemnes	A.C.Driessen
Scholekster	67	1998-07-27	Maatpolder	G.Bieshaar
Kleine Plevier	3	1998-07-27	Maatpolder	G.Bieshaar
Goudplevier	18	1998-07-27	Noordpolder te Veld, Eemnes	G.Bieshaar
Kemphaan	18	1998-04-26	Noordpolder te Veld, Eemnes	A.C.Driessen
Kemphaan	38	1998-08-01	Maatpolder, Eemnes	D.Jonkers
Watersnip	14	1998-07-27	Maatpolder, Eemnes	G.Bieshaar
Houtsnip	4	1998-04-26	Kromme Rade, Kortenhoef	M.D.Prins
Regenwulp	3	1998-07-15	Bilderdijklaan, Hilversum	M.D.Prins
Regenwulp	1	1998-07-20	Koggewagen, Blaricum, vlak voor regenbui	D.Jonkers
Wulp	29	1998-07-27	Noordpolder te Veld, Eemnes	G.Bieshaar
Wulp	64	1998-08-30	Zuidpolder te Veld	B & N Dwars
Zwarte Ruiters	3	1998-07-27	Maatpolder, Eemnes	G.Bieshaar
Groenpootruiter	1	1998-04-30	Hoorneboegse Heide	M.D.Prins

Veldwaarnemingen

Waarnemingen Overzicht (2)				
Samengesteld door Peter Vos				
Soort	Aantal	Datum	Plaats	Waarnemer
Witgatje	1	1998-07-11	Groeve Oostermeent, Blaricum	D.Jonkers/F.Leurs
Witgatje	1	1998-07-26	Plassen langs de Meerkade	G.Bieshaar
Oeverloper	2	1998-05-01	Zanderij Crailo	M.D.Prins
Zwartkopmeeuw	1	1998-07-11	Hilversumse Bovenmeent	M.D.Prins
Dwergmeeuw	3	1998-08-15	Gooimeer voor Oud Naarden	Ringgroep VRS Gooi
Kleine Mantelmeeuw	3	1998-05-23	Noordermeent	H.P.Vos
Zilvermeeuw	4	1998-06-07	Vogeleiland, Eemmeer	F.Leurs/D.Jonkers ea
Zwarte Stern	2	1998-07-11	Hilversumse Bovenmeent	M.D.Prins
Zwarte Stern	21	1998-08-09	tussen vaargeul/kust Huizen 4C-4D	R.Th.Huizenga
Steenuil	1	1998-03-19	Erfgooiersweg,Huizen verkeersslachtoffer	H.Weenen
Steenuil	1	1998-03-23	Bijvanck-Karekiet, Blaricum	H.Weenen
Bosuil	4	1998-06-19	Corversbos	M.D.Prins
Zwarte Specht	1	1998-05-01	Stichtse Brug, Eemmeer	M.D.Prins
Boerenzwaluw	8	1998-04-04	Naardermeer	Jeugdcurcus
Nachtegaal	1	1998-05-01	Oeverland Eemmeer, Stichtse Brug	M.D.Prins
Nachtegaal	1	1998-05-02	Strand Stichtse Brug	F.Leurs
Witgesterde blauwborst	1	1998-04-04	Naardermeer Bovenmeent, nieuwe hut	Bertus v.d. Brink
Witgesterde blauwborst	2	1998-05-01	Pier Huizen	M.D.Prins
Zwarte Roodstaart	1	1998-06-30	Havenstraat, Bussum	Bob van Poelgeest
Zwarte Roodstaart	1	1998-06-30	Bloemendaler Polder, Weesp	R.v.Dijk/B.Poelgeest
Gekraagde Roodstaart	1	1998-05-30	Dierenasyl, Crailo	H.P.Vos
Gekraagde Roodstaart	1	1998-08-29	Gooimeerkust, Oud Naarden	Ringgroep VRS Gooi
Paapje	1	1998-05-01	Eempolder	F.Leurs
Paapje	2	1998-08-12	Naardermeent, Zanddijk	Bob van Poelgeest
Paapje	2	1998-08-30	Zuidpolder te Veld	B & N Dwars
Roodborsttapuit	8	1998-04-08	Zuiderheide	Adrie Vermeule
Roodborsttapuit	4	1998-06-06	Tafelbergseheide, Blaricum	D.Jonkers/M.de Graaf
Roodborsttapuit	4	1998-06-25	Zuiderheide, Bluk	B & N Dwars
Tapuit	11	98 mei/aug	gehele werkgebied	diverse waarnemers
Beflijster	6	1998-04-08	Westerheide	Adrie Vermeule
Beflijster	1	1998-04-30	Hoorneboegse Heide	M.D.Prins
Kramsvogel	49	1998-03-29	Bilderdijklaan, Hilversum	M.D.Prins
Zanglijster	2	1998-02-05	Kickestein te Loenen	E.van Oort
Grote Lijster	1	1998-06-14	Graszoden kwekerij,Huizer Eng (geregeld)	D.Jonkers/M.de Graaf
Grote Lijster	28	1998-08-23	Binnendijk te Veen, Eemnes	B & N Dwars
Snor	1	1998-05-15	Naardermeer, hut Wijde Blik	P.Schut/G.Hall
Grote Karekiet	1	1998-05-21	Vuntus, Oud Loosdrecht	M.D.Prins
Spotvogel	1	1998-05-08	Geerenweg, Zuidpolder te Veld, Eemnes	D.Jonkers
Spotvogel	2	1998-05-16	Nieuwe Keverdijkse Polder	Fietsexcursie VWG
Braamsluiper	1	1998-05-08	Naarderstraat, Huizen	H.Weenen
Braamsluiper	1	1998-05-09	Bijvanck, Plas bij Bijvanckschool	H.Weenen
Grasmus	2	1998-05-01	Pier Huizen	M.D.Prins
Tuinfluit	1	1998-05-15	Naardermeer, hut wijde blik	P.Schut/G.Hall
Tuinfluit	2	1998-08-06	Tienhovens Kanaal	G.Bieshaar
Grauwe Vliegenvanger	7	1998-06-17	Huizerstr.weg Naarden,nest gebouw 24	Piet Boontje
Bonte Vliegenvanger	1	1998-05-01	Tuintjes bij Crailose Brug, Hilversum	M.D.Prins
Staartmees	32	1998-06-17	Tienhovens Kanaal	B & N Dwars
Wielewaal	1	1998-06-28	Einde Gooi, Hilversum	D.Jonkers
Klapekster	1	1998-04-21	Stichtse Brug	F.Leurs

Ronald Sijm

KOR HAAN

SCHEVENINGEN!
LEKKER ZEETREK
Kijken, jongens!

ik zit! LAAT
NOU DE VOGELS
MAAR KOMEN!

NÂH NÂH! DAÂH
KEJJE VAS 'N
ONWËS END MEE
KËKE ZEKÂH?!

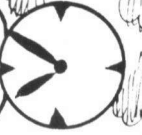
KOSTAT NÂH?

WAÂH KË-
KIE NAÂH?

KËK NÂH! WAÂH
ZITTIE LËP NÂH
NÂH TUH KËKE?
UT STGAND ZEKÂH?

HË KËK NA
BLOTUH WËVUH,
TGUT! HAGDE
POGNAU! HAHA!

MAM!
KWIL UN
ËSSIE!

ONWËS GEZELLÂG HIEÂH!
HEI ZËKSNÔH, MOETSJE
WAT ZUIPE VÂH MËN?

KËKIE NAÂH
JÔH?
VOGELTJSUS
ZEKÂH?
KAR SËSSIES?
HAHAHA!

BONKA
BONKA
BONKA

RONK
RONK

DOET MËN
'N BIEÂH!

HEI! KANKÂHMEGAUL!
BLEF NÂH HIEÂH!

BONKA
BONKA
BONKA

UROEP
UROEP

NOOIT MEER IN
AUGUSTUS NAAR
DEN HAAG!!

NO WAY!

STAMP
STAMP
STAMP

LIJST VAN ADRESSEN DIE U NODIG KUNT HEBBEN

Postadres WWG: WWG Het Gooi e.o., Postbus 1028, 1200BA Hilversum
Postrekening 2529179 t.n.v. Penningmeester WWG Het Gooi e.o.

Het Vogelwerkgroep Bestuur:

Voorzitter:	: R.A.Kole	Torenvalk 22	3752 SK Bunschoten	033-2982303
Sekretaris	: B.den Hoed	Vierlengde Fortlaan 15	1412 CW Naarden	035-6970423
Penningmeester	: L.Mudde	Slauerhoffstraat 6	1382 RR Weesp	0294-411683
SG Algemene Zaken	: L.J.Dwars-Van Achterbergh	Postbus 1493	1200 BL Hilversum	035-6850627
SG Avifauna	: G.M.L.Proost	Oostergo 15	1274 JS Huizen	035-5251661
SG Natuurbescherming	: D.A.Jonkers	Koggewagen 3	1261 KA Blaricum	035-5260456
SG Vogelcursus	: P.van der Poel	Siriusstraat 25	1223 AC Hilversum	035-6831592
SG Excursies	: J.J.M.van Velsen	Dotterbloemlaan 39	3742 ED Baarn	035-6838604
SG Communicatie	: Vacature			

Nuttige Adressen:

Aanmelding Vogelcursus	: A. van Klaveren	Berkenhof 3	1241 VP Kortenhoef	035-6561426
Eempoldertellingen	: R. van Veen	Hoflaan 17	1241 XL Kortenhoef	035-6563642
Ledenadministratie	: F. Wilms-Schopman	J.C. Ritsemalaan 1	1241 AP Kortenhoef	035-6563020
Lezingen	: S.L. Visser	Nwe. 's-Gravelandseweg 53b	1406 NA Bussum	035-6920600
Promotie en Verkoop	: P. Keuning	Stam 26	1275 CJ Huizen	035-5268281
Roefvogelstudiegroep	: H. Sevink	V. Brakellaan 8	3742 MZ Baarn	035-5421019
Vogelasiel Het Gooi	: F.F. van de Woord	Burg. J. Visserlaan 1	1411 BR Naarden	035-6945658
Vogelringstation Het Gooi	: B. van Poelgeest	Binnenhof 517	1412 LA Naarden	035-6940996
Weidevogelbescherming Eempolders	: M. van Houten	Dovenetelhof 26	3742 EH Baarn	035-5415603
Weidevogelbescherming Vechtstreek	: A.M. van der Poel	Bühmannlaan 54	1381 GM Weesp	0294-431308
Wintervoeding Gooi en Vechtland	: J.F. Kuijer	Krekelmeent 21	1218 EA Hilversum	035-6934871

Het Goois Vogelnet (Nieuws van de Vogelwerkgroep via e-mail) Aanvragen via Pieter.Schut@wxs.nl

Waarnemingskaartjes kunnen bij alle bestuursleden worden ingeleverd. Na overleg kunnen eveneens bij alle bestuursleden nieuwe kaartjes worden verkregen.

Voor ongelukken en/of problemen, welke ontstaan tijdens activiteiten van de Vogelwerkgroep, is de vereniging op geen enkele wijze verantwoordelijk te stellen.

Contributie: Voor leden f. 35,- (minimaal), huisgenootleden f. 12,50 (minimaal).
Bij voorkeur betalen aan het begin van het kalenderjaar met de van ons ontvangen acceptgirokaart.

Schenken:

Wilt u de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken eenmalig of vaker steunen met een gift, dan zijn deze giften aftrekbaar van de inkomstenbelasting, vanaf minimaal 1% (en tenminste 120 gulden), tot maximaal 10 % van uw onzuivere inkomen.
Daarnaast kunt u in uw testament een zogenaamd legaat laten opnemen ten gunste van de vogelwerkgroep. Het is gewenst dit dan met uw notaris te bespreken.

Opzegging van het lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 november van elk kalenderjaar.

In verband met de afsluiting der boeken door de penningmeester dienen declaraties voor gemaakte kosten vóór 1 december bij de coördinator van de betreffende subgroep te worden ingediend.

"De Korhaan"
Uitgave Vogelwerkgroep Het Gooi e.o.
Postbus 1028, 1200 BA Hilversum

port betaald
Hilversum

RIJKSMUSEUM NAT HIST

POSTBUS 9517
2300RA LEIDEN

m v/d wal